საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტია №2934 1918 წ. ოთხშაბათი, ივლისის 31 № [illegible]

სახალხო საქმე

მთავარი კომიტეტის ორგანო

საქ. სამხედრო მინისტრის იანამშემწე [illegible] ამხრულებლად დანიშნა გენ-მ. [illegible]. ტფილისში გაძარცვეს დაჭრილთა კომიტეტი; წაიღეს 40,000 მანეთი მეტი.—ბრძოლაა დასავლეთის ფრონტზე.

შაბათს აგვისტოს 3 ს. ანაგის (სიღნაღის მაზრა) ყოვლად წმ. ღვთის მშობლის ეკლესიაში გადახდილ იქნება პანაშვიდი ოსმალებთან ბრძოლაში დაღუპულის პორუჩიკ

აბრამ ივანეს ძე მირიანაშვილის

სულის მოსახსენებლად, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ ღრმად დამწუხრებულნი განსვენებულის ბიძის ცოლი ევა იოსების ასული და ბიძაშვილები მარიამ და ნინო თუშიშვილები. 806

გულ დათუთქული: ცოლი ლინა; შვილები ნიკოლოზი, ნალია ლორთქიფანიძენი და სიდედრი, ნატალია ვერმიშევისა აუწყებენ ნაცნობთ და მეგობართ, რომ ქალაქ კავკავში მცირე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა პირველისა მეუღლე, მეორესი მამა და უკანასკნელის სიძე პოლკოვნიკი

პლატონ მიხეილის ძე ლორთქიფანიძე

პანაშვიდი დანიშნულია ქვიშხეთის ეკლესიაში: ივლისის 31-ს და აგვისტოს 1-ლს საღამოს 7 საათზე. 805

სასურსათო კომიტეტების კრება ოთხშაბათს, ივლისის 31-ს, საღ. 7 საათზე, ქალაქის გამგეობის ბინაზე მოხდება საუბნო სასურსათო კომიტეტების და სარაიონო საბინო კომიტეტების წარმომადგენელთა კრება საბჭოს გამგეობის წევრის თავმჯდომარეობით. განსახილველია და დასამტკიცებელი წესდება საუბნო სასურსათო კომ. წევრთა რიცხვის გადიდების შესახებ.

1259 ქალ. გამგეობის სასურსათო განყოფილება.

ფინანსთა სამინისტროს კანცელარია წინადადებას აძლევს ყველა საკრედიტო დაწესებულებათ (სააქციონერო ბანკები, როგორც ადგილობრივი, ისე რუსეთის, „ბანკირების“ კონტორები, საურთიერთო ნდობის საზოგადოებები, ქალაქის საზოგადო ბანკები, საკრედიტო და შემნახველ-გამსესხებელი ამხანაგობები, ლომბარდები და სხვ.), რომელნიც იმყოფებიან საქართველოს რესპუბლიკის საზღვრებში, ორი კვირის ვადაში წარმოადგინონ ფინანსთა სამინისტროს საკრედიტო განყოფილებაში თავიანთი წესდებები და მისამართი, აგრეთვე წარმოდგენილ უნდა იქმნას ყოველ თვიურად ბალანსი, დაწყებული ივნისის 1 დან ამა წლის.

1257 კანცელარიის დირექტორის თანამდებობის დროებითი ამსრულებელი დ. აფხაზი.

ქუთაისის ქალაქის გამგეობა ამით აცხადებს, რომ აგვისტოს 1-დან თავისუფლდება ქალაქის მეორე ოფთიაქის გამგის ადგილი. თხოვნების შემოტანა შეიძლება ქალაქის გამგეობაში აგვისტოს 10-მდე. არჩეული პირი უნდა შეუდგეს თავის მოვალეობის ასრულებას აგვისტოს 15-დან.

პირობები: ჯამაგირი 450 მან.,—თვიურად, ბინის ქირა 500 მან.,—წელიწადში. 1258

ოთხშაბათს, ივლისის 31-ს და ხუთშაბათს. აგვისტოს 1-ლს, 1918 წ.

დემოკრატიულ კლუბში მუშტაიდში

მეორე ქართულ (ხ`რფუხისეული) კლუბში

მიხეილის პრ. პიქტი № 129.

„ქართველ მომღერალთა გუნდი“

მიხეილ კავსაძის ლოტბარობით მართავს 3 განყოფილებათ

სახალხო კონცერტს

გუნდი შეასრულებს ძველ სახალხო სიმღერებს და სხვათა შორის „თამარ ქალო“-ს. მონაწილეობენ; ძმ. კავსაძენი, ჯანდიერი, უსტიაშვილი, სალირაშვილი, ინასარიძე და სხვა.

გამგე ნიკო კავსაძე. დაწვრილებით პროგრამებში.

1245 დასაწყისი საღ. სრულ 7 ნახ. საათზე.

დიდი ცირკი

ძმ. ეფიმოვებისა

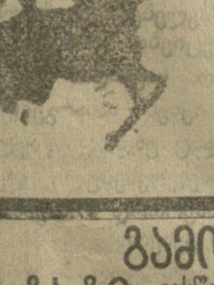

მიხეილის პრ., მუშტ., ახლო, საკუთ., ახლად შეკეთ. კაპიტალური საზამთრო შენობა, ტელეფ. 18—60.

1918 წ. დღეს, ივლისის 31-ს, ხვალ აგვისტოს 1-ს

გაიმართება

დიდი საგასტროლო წარმოდგენა

პირველი გასტროლი ველიკორუსულ კაპელლესი ანდრეენკოსა და იზვეკოვის ხელმძღვანელობით მუსიკა, სიმღერა და სხვ. გამგე პ. ელიზაროვი. 807

გამოცდილი ოსტატი ვასწავლი ყველანაირ ფეხსაცმელის კერას სასწრაფოდ. ელისაბედის ქუჩა № 39. ფეხსაცმელის სახელოსნო „პრავდა“. პირობის გაგება შეიძლება მუდამ ჟამს. 804

ტფილისი, ივლისის 31.

საქართველოს ჯარი თანამედროვე სახელმწიფოს ერთ-ერთ უდიდეს იარაღს და დამახასიათებელ თვისებას შეადგენს ჯარი. იგი ვერასოდეს იქნება მკვიდრი და თითქის შეუძლებელიც არის მისი ხანგრძლივი არსებობა, თუ შეიარაღებული ძალა არ ექნა. სახელმწიფოებრიობა ისეთი რამ არის, რასაც ყოველ წუთს, ყოველ წამს, მუდმივად დაცვა სჭირიან. თუ ასეთიც ხასიათი ყოველი სახელმწიფოსი, მით უმეტეს ითქმის იგივე ისეთ ნორჩ ახლად დაარსებულ სახელმწიფოსი, როგორც საქართველოა. ჩვენ გვჭირია ძლიერი ჯარი, რომელიც დაიცავს სამშობლოს არა მარტო შინაურ აჯანყება-ანარქიისაგან, არამედ გარეშე მტრისაგანაც.

უნდა ითქვას, რომ თუმცა ნელა, მაგრამ მაინც ამ მხრით ჩვენი რესპუბლიკა წინ მიდის. ყველას ახსოვს თუ რა საშინელი იყო ჩვენი ჯარი ამ ორიოდე თვის წინად. უდიდესი მტერი ჩვენი ქვეყნისა სწორედ ის გახულიგანებული ნაწილები იყო ჩვენი ჯარისა, რომელსაც ამაოდ ებრძოდა მისი შეგნებული ნაწილი. არავითარი გრძნობა პასუხისმგებლობისა, არავითარი დისციპლინა და მოვალეობის ასრულება. მაგრამ კრიზისმა უკვე განვლო და ეს მიეწერება იმას, რომ ჯარში მრავლად ჩაეწერა შეგნებული ელემენტი, ამ ელემენტებმა შესძლეს ერთნაირი დისციპლინის დამყარება და საქართველოს ჯარი გაჯანსაღების გზას ადგია. მან უკვე შექმნა ერთნაირი ტრადიცია გამარჯვებისა, საუკეთესო მაჩვენებელი ამისა არის ჩვენი ჯარის ვაჟკაცური მოქმედება სოხუმის ოლქსა და დუშეთის მაზრაში, საქართველოს სამხედრო გზაზე. აქ ჩვენი ჯარი ებრძოდა ბევრად თავისზე უმრავლეს მოწინააღმდეგეს და ამარცხებდა კიდეც. კერძოდ გერმანელები ძალიან გაკვირვებულნი იყვნენ ქართველ ჯარის ვაჟკაცობით ბორჩალოს მაზრაში და შეგვნიშნეს: რა მოგივიდათ ბათომთან, კარგი ბრძოლა შეგძლებიათო, ყველაფერი ეს იმის მომასწავებელია, რომ ჩვენი ჯარი საუკეთესო სამხედრო მასალას წარმოადგენს. საჭიროა მხოლოდ მისი ორგანიზაცია და მოვლა-პატრონობა.

ყველაფერი ზემოხსენებული მომავლისათვის იმედს გვაძლევს, მაგრამ დღევანდელი შემადგენლობა ჯარისა, რასაკვირველია საკმარისი არაა. იგი ცოტაა შედარებით იმასთან, რასაც ჩვენგან დღეს გარემოება მოითხოვს, ხოლო ეს მოთხოვნილება გაძლიერდება განსაკუთრებით მომავალში. შეუძლებელია ჩვენი სახელმწიფო მუდმივად სხვისი შემყურე იყოს. ხოლო ჩვენ ვიცით კარგად, რომ აუარებელი მტერი გვყავს შიგნით და ამდენივე ირგვლივ გვახვევია. ყველანი ჩვენს შესაჭმელად არიან განმზადებულნი და თუ ჩვენ საკმაო ძალა არ გვექნა მათთან გასამკლავებლად, კრიტიკულ მომენტში ისინი მოღალატურად და მუხანათურად თავს დაგვესხმიან. ვიდებთ რა ამას მხედველობაში დღევანდელი ჩვენი საზრუნავი, რესპუბლიკის საადმინისტრაციო აპარატის განმტკიცებასთან ერთად, უეჭველად უნდა იყოს შექმნა და რკინის დისციპლინით შეკრა იმ ძალებისა, ქართველ ხალხს რომ მოეპოვება. საქართველოს ჯარი, ძლიერი და მტერთა მიმართ მრისხანე, რომელიც სხვას არავის დაესხმის თავს, მაგრამ მედგრად დაიცავს სამშობლოს ყოველგვარ მტრისაგან—აი, ჩვენი ერთი იმ დიდ საქმეთაგანი, რომელიც სხვასთან ერთად მოვლა-პატრონობას მოითხოვს. საამისო პირობები უკვე არის და საჭიროა არ დაყოვნება ხანისა.

ამიერკავკასია და საქართველო.

ზოგიერთი სომხური და რუსული გაზეთი ამ ბოლო დროს განსაკუთრებულ ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ შესაძლებელია ამიერკავკასია კვლავ გაერთიანდესო. რადგან რუსები ლაპარაკობენ ამიერკავკასიის გაერთიანებაზე, ჩვენ ვიცით, როდესაც ამბობენ ამას და რა საბოლოო მიზანსაც ისახავენ. მათ იმედი აქვთ, რომ ამიერკავკასიის გაერთიანება პირველი ეტაპია დამოუკიდებელ ამიერკავკასიის გასაერთიანებლად რუსეთთან. დღეს ისინი ამიერკავკასიის ფედერაციასა და კონფედერაციაზე ლაპარაკობენ, მაგრამ დუმილით ჰხვდებიან მეორე საკითხს, ამიერკავკასიის ფედერატიული ან კონფედერატიული რესპუბლიკა დამოუკიდებელი უნდა იყოს, თუ კვლავ რუსეთს უნდა შეუერთდეს. ჩვენ ძალიან კარგად ვიცით სულის კვეთება ამნაირი გაზეთებისა და ამიტომ პირდაპირ ვამბობთ, რომ, როდესაც რუსები ამიერკავკასიის გაერთიანებაზე ლაპარაკობენ, ამასთანავე ერთად ჰგულისხმობენ, რომ ეს გაერთიანებული ამიერკავკასია დამოუკიდებელი არ იქნება.

დაახლოვებით ასევე ფიქრობენ სომხის ზოგიერთი წრეები. მაგრამ როგორც ერთ და აგრეთვე მეორეთ ავიწყდებათ, რომ დამოუკიდებლობის საკითხი უპირველესად ყოვლისა გარეშე პოლიტიკამ წარმოშვა, და ამიტომ ას საკითხის განხილვის დროს ანგარიში უნდა გავუწიოთ იმ გარეშე ძალას, რომელიც ამიერკავკასიის რესპუბლიკათა ბედით ძალიან დაინტერესებულია.

თუ მახლობელ წარსულს მოვიგონებთ,—და მისი მოგონება კი შორსმჭვრეტელ პოლიტიკოსს ყოველთვისა ჰმართებს,—დავრწმუნდებით, რომ ამიერკავკასიის მთლიანობის დარღვევა ყველაზე უფრო ძალიან ეწყინა ოსმალეთს. ეს ადვილი ასახსნელიცაა. იმ დრომდე, სანამ ამიერკავკასიაში რუსეთი იყო გამეფებული, ამიერკავკასიის ყველა ერი ერთნაირ პირობებში იყო. რუსეთის სახელმწიფოებრივი მექანიზმი ყოვლად შეუძლებლობდა და ჰხდიდა რომელიმე ერის ჰეგემონიის განმტკიცებას ამიერკავკასიაში. რუსეთის დანგრევისა და ოსმალეთის სახელმწიფოებრივი საზღვრების დაახლოვებით ჩვენთან ერთბაშად გაიზარდა გავლენა თურქოფილური ადერბეიჯანისა. ჩვენ ვიცით, რანაირ მახინჯს სახეს იღებდა ამიერკავკასიის თავდაცვის საქმე მაშინ, როდესაც თურქოფილური ადერბეიჯანელები მთავრობაში ისხდნენ. ეს თავდაცვა კი არა, რაღაც ჯოჯოხეთური საშინელება იყო, რომლის მსგავსიც ალბად არც ერთს ერს არასოდეს არ განუცდია, რომლის მსგავსიც არც ერთს სახელმწიფოებრივ მექანიზმს არ უნახავს. იდეა სახელმწიფოებრივი თავის დაცვისა მაშინ სრულს შინაგან გახრწნილებამდე მივიდა და მთელს მექანიზმსაც სრული სიდამპლე დაეტყო. მოხდა ეს იმიტომ, რომ ამიერკავკასიის მთლიანი რესპუბლიკა შინაგან ერთი მეორის საწინააღმდეგოდ განწყობილ ძალებზე იყო აღმოცენებული. შედეგიც სათანადო გამოიღო ამ მახინჯმა კომბინაციამ. ვერც თავი დავიცავით და ამიერკავკასიაც დაირღვა.

დღეს საქართველოსი და ამიერკავკასიის ბედი ჯერ კიდევ საბოლოოდ არ არის გამორკვეული. მაგრამ ჩვენ გვაქვს ზოგი ერთი საბუთი ვსთქვათ, რომ ოსმალეთის განზრახვა კვლავ მოკვახოს ამიერკავკასიის მთლიანობა, კვლავ აღადგინოს ამიერკავკასიაში ისეთი წეს-წყობილება, რომელიც საქართველოს ძალას დაასუსტებს და, პირიქით, გაზრდის ძალას ადერბეიჯანისას, რომლის დახმარებითა და შემწეობითაც მას ყოველთვის ექნება საშუალება თავისი პოლიტიკა გაბატონოს მთელს ამიერკავკასიაში. ადერბეიჯანის დახმარებით მთელი ამირკავკასია, თუ შესაძლებელი არ არის ამიერკავასიის სრული ოკუპაცია,—აი საითკენ მიისწრაფვის ოსმალეთი.

ჩვენ ძალიან კარგად გვესმის პოზიცია იმ წრეებისა, რომელთათვისაც გაერთიანებული ამიერკავკასია მხოლოდ ეტაპია რუსეთთან გასაერთიანებლად. მაგრამ, ვინც ამიერკავკასიის გაერთიანებაზე ლაპარაკობს და ამასთანავე ერთად ამტკიცებს, რომ ეს გაერთიანებული ამიერკავკასია **დამოუკიდებელი** უნდა იყოსო, ის აუცილებლად ოსმალეთის დიპლომატების საქმეს აკეთებს და ოსმალურ ორიენტაციას იცავს.

ოსმალეთის იმპერიალისტურ მიზნებს ჩვენ ვუპირისპირებთ დამოუკიდებელ საქართველოს, რომლის სახელმწიფოებრივმა სიმტკიცემ საზღვარი უნდა დაუდოს ოსმალეთის გავლენის ზოლს ამიერკავკასიაში. თუ საქართველოს სახელმწიფოებრივ ძალას მხარს გაუმაგრებს სომხეთის სახელმწიფოებრივი ძალაც, მაშინ ოსმალეთის გავლენა ამიერკავკასიის საქმეებში შეიძლება რაოდენადმე შემცირდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ადერბეიჯანის დახმარებით, მას ყოველთვის ექნება საშუალება ამიერკავკასიას მძიმედ დააწვეს და თავისი გავლენის კლანჭებიდან აღარ გაუშვას.

საქართველოს ასეთი გაძლიერება ოსმალეთისა ამიერკავკასიაში ძალიან სახიფათოდ მიაჩნია. საქართველო ვერასოდეს ვერ შეურიგდება ისეთს კომბინაციას, რომელიც ოდნავ მაინც ხელს უწყობს ოსმალეთის გავლენის ზრდას, იგი, პირ-იქით, ცდილობს ამიერკავკასიაში ისეთი პოზიცია დაიკავოს, რომ სამუდამოდ გზა შეუკრას ოსმალეთს და საბოლოოდ უზრუნველჰყოს თავისი თავი ამ ისტორიული ხიფათისაგან. ეს გზაა სრული იზოლიაცია თურქოფილური ელემენტებისაგან და მტკიცე კავშირი ისეთს სახელმწიფოსთან, რომლის ინტერესიც ამ შემთხვევაში ოსმალეთის სახელმწიფოებრივი ზრდის ინტერესებს ეწინააღმდეგება. ასეთს სახელმწიფოდ ჩვენ გერმანია მიგვაჩნია.

გერმანიას თავისი საკუთარი მიზნები აქვს აზიაში. მას მხოლოდ დამოუკიდებელ და ძლიერი საქართველოს შემწეობით შეუძლიან დაუბრკოლებლივ გაიკაფოს გზა აზიისკენ. თურქოფილური ადერბეიჯანი და ზურგ-გამაგრებული ოსმალეთი ყოველთვის დამაბრკოლებელ მიზეზად გადაექცევა. დღეს ოსმალეთი გერმანიის მოკავშირეა, ხვალ შეიძლება იგი მის მოწინააღმდეგედ გადაიქცეს. თუ ეს ასე მოხდა, თურქოფილურ ამიერკავკასიაში მოქცეული ქართველი ერი ყოვლად უმწეო არსებად გადაიქცევა და ვერც გაუწევს გერმანიას იმ დახმარებას, რომელიც გამაგრებულსა და სახელმწიფოებრივად ჩამოყალიბებულ საქართველოს შეუძლიან გაუწიოს.

ყველა ამ მოსაზრებათა ძალით, ჩვენ დღევანდელ ისტორიულ პირობებში კატეგორიულად წინააღმდეგნი ვართ ამიერკავკასიის მთლიანი სახელმწიფოს შექმნისა და მტკიცედ ვადგევართ საქართველოს დამოუკიდებლობის იდეას. ჩვენ ვიცით, რომ ახლანდელ პირობებში გაერთიანებული დამოუკიდებელი ამიერკავკასია კვლავ ოსმალეთს გააძლიერებს და ათასნაირი უსიამოვნების წყაროდ გადაიქცევა ქართველი ერისთვის. ჩვენ ვიცით, რომ თურქოფილური ელემენტების გაძლიერება აუცილებლად მოჰყვება მთლიან ამიერკავკასიას და ჩვენ კი წინააღმდეგნი ვართ ოსმალეთის გავლენის ზრდისა ამიერკავკასიაში.

რაიცა შეეხება იმ პოლიტიკურ წრეებს, რომელთაც ამიერკავკასიის გაერთიანება კვლავ რუსეთთან შესაერთებლად უნდათ, მათზე ამ ჟამად არაფერს ვიტყვით.

საქართველომ უკვე განვლო ისეთი ეტაპები როგორც შინაურ საამშენებლო სფეროში, ისე გარეშე პოლიტიკის სფეროში, რომ მის დაკავშირებაზე რუსეთთან ამ ჟამად ზედმეტია ლაპარაკი. საქართველომ თავისი დამოუკიდებლობა გამოაცხადა განსაზღვრულ ისტორიულ პირობებში და არავითარი საბუთი არა გვაქვს ვსთქვათ, რომ ამნაირი გაერთიანებისთვის ახალი პირობები შეიქმნა. აქედან მხოლოდ ერთი დასკვნა უნდა გამოვიყვანოთ: ჩვენი გარდაუვალი მოვალეობაა განმტკიცება საქართველოს დამოუკიდებლობისა და უარყოფა ყოველი ისეთის კომბინაციისა, რომელიც ამ დამოუკიდებლობას რაიმე საფრთხეს უმზადებს.

არ. ჯაჯანაშვილი.

წერილი სტამბოლიდან

თვეზე მეტია რაც ჩვენი დელეგაცია აქ იმყოფება და აქამდის ვერაფერი შეგატყობინეთ. ამის მთავარი მიზეზი ისაა, რომ მოსაწერი არაფერი მქონდა. თითქმის არაფერი გაკეთებულა აქ. საზავო კონფერენცია დღემდის არ შეკრებილა და შეიკრიბება კი?

გაუწყებთ ამ ჟამად მხოლოდ თქვენის თანამშრომლის საუბარს საქართველოს დელეგაციის ერთ-ერთ წევრთან:

ოსმალეთში გამაღლებული მუშაობა სწარმოებს ევროპიულ ექსპლოატაციასთან საბრძოლველად, სთქვა დელეგატმა. „ახალგაზრდა ოსმალები“ ჰქმნიან ახალ თეორიას ოსმალეთის სახელმწიფოსთვის: ისლამი არსებითი ელემენტი არ არის ოტტომანთა იმპერიისათვის; ოსმალეთის საფუძველი უნდა იყოს და არის თურქების ნაცია. ნაციონალურ ნიადაგზე უნდა მოხდეს ყველა თურქების გაერთიანება ოსმალეთის იმპერიაში. ადერბეიჯანი კავკასიისა, ადერბეიჯანი სპარსეთისა და თურქესტანი კასპიის ზღვის გადაღმა ბუნებრივი ნაწილია ოსმალეთისა და ისტორიულ და ევროპიელთა უსამართლობას ჩვენთვის ხელთ გამოუგლეჯია. თურქები ეროვნული გრძნობით უნდა განიმსჭვალონ, ევროპის ცოდნა და ტეხნიკა მოიხმარონ და ყველა ქვეყნის თურქები გააერთიანონ. ეს მოძრაობა გერმანელების „ალდოიჩების“ მოძრაობას ჰგავს, ჰგავს იდეით. ოსმალეთის თურქებში იბადება იდეა ერთგვარი ისტორიული მესსიანიზმისა. მათ ჰგონიათ, რომ ევროპის წინააღმდეგ აზიელმა ხალხებმა თავის რეალურ დამოუკიდებლობისათვის უნდა იბრძოლონ და ამ [illegible] ოსმალებს თავი [illegible] მიაჩნიათ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

...კრი რამ თურქების გეგმისა გერმა...ების მიზნებს არ ეთანხმება. ამიტომ ...რ ახერხებს ოსმალეთ-ადერბეიჯანის ...ერთებას, თუმცა ყველა ადერბეიჯა...ი თავს ოსმალოდ გრძნობს და აქ ...ელ ფეხის გადადგმაზე ამას გაიძა...ნ. სწორედ ამავე მიზეზით გერმანია ...არის თანახმა ოსმალეთმა საქართვე...ო დაიპყროს. გერმანიის პერსპექტი...ში შედის ინდოეთის და საერთოდ ...აგული აზია. იქითკენ გერმანიას გზა ...და. ერთ-ერთი გზა საქართველოა. ...ტომ გერმანია მხარს უჭერს საქარ...ელოს პოლიტიკას, რომელიც ქარ...ელ ხალხის სიმცირისა გამო არასო...ს გერმანიისათვის დამაბრკოლებელი ...იქნება. ამ შორეულ პერსპექტივებს ...რთდება მრავალი მოსაზრება მახლო...ლი პოლიტიკისა.

...საქართველო სუსტია, მაგრამ განსა...ვრულ პირობებში მის ძალასაც პო...იტიკური მნიშვნელობა აქვს. კავკა...აში, შესაძლოა, საქართველოს ისეთი... ფუნქციები დაეკისროს, როგორც ...ლკანეთში და საერთოდ სამხრეთ-აღ...სავლეთის საკითხებში აქვს ავსტიას, ...ერო სწორედ ავსტრიის გერმანელებს. ...ტომ კავკასიის ფედერაციის ან კონ...დერაციის აზრი გერმანიის თვალში ...რსაყურფი არ არის. ამ იდეას გადა...ით მხარს უჭერენ აქ ოსმალეთის სა...ლმწიფო მოღვაწენი იმ ანგარიშით, ...ამ კავკასიის ადერბეიჯანელები აწარ...ებენ თურქოფილურ პოლიტიკას და ...ვის სიმრავლით დაჩრდილავენ საქარ...ელოს პოლიტიკას... პირადად მე ეხ...ანდელ პირობებში კავკასიის კონფედე...აციის მომხრე არა ვარ. ჯერ საქარ...ელოს სახელმწიფოებრივი კონსოლი...აცია უნდა მოხდეს და შემდეგ შეიძ...ება მხოლოდ კონფედერაციაზე ფიქ...ი.

...საქართველოს საკითხი ევროპის მსოფ...ლიო პოლიტიკის ერთი პატარა რგო...ლია. ამიტომ საქართველოს საქმეს ოს...ალეთის და საქართველოს შეთანხმე...ა ვერასოდეს ვერ გადასწყვეტს. ბათო...ის ტრაქტატის ისტორია ჭკუის მას...ასწავლებელია ოსმალეთისათვის. გერ...მანიის პროტესტის გამო ამ ტრაქტატმა ...ჩაიღურის წყალი დალია...

გერმანია სწყვეტს არა მარტო სა...ქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხს, ...რამედ ყველა დეტალებსაც საზღვრე...ის შესახებ. ოსმალეთს უნდოდა „კავკა...იელ ერების გამიჯვნა მომხდარიყო ადერბეიჯანელების სასარგებლოდ; ოსმალეთს უნდოდა, როგორც ეს ირკვევა ადერბეიჯანის ზოგიერთ წარმომადგენელთა ლაპარაკიდან, საზღვარი გატარებინათ ტფილისის მაზრაზე, ჩამოეჭრათ საქართველოსთვის ნაწილი ტფილისის და სიღნაღის მაზრისა და მთლად ბორჩალოს მაზრა და ზაქათალის ოლქი. მაგრამ ამ გეგმის გასატარებლად ოსმალეთისაგან განზრახული სტამბოლის კონფერენცია, როგორც ვსთქვი, ვგონებ უკვე იფუშება.

...ავის თავად ცხადია, ამ პოლიტიკურ კონსტელაციის მიხედვით დიპლომატიური კვანძი უნდა გახსნილიყო ბერლინში და არა სტამბოლში. სწორედ ასეც ხდება. მოლაპარაკება საქართველოს საკითხებზე სწარმოებს ბერლინში და იქ ბერლინის კაბინეთის საშუალებით რუსეთთან და ოსმალეთთან.

სტამბოლში საქართველოს დელეგატებს განსაკუთრებულის ყურადღებით ექცევიან. თითქოს ყველანი გრძნობენ, რომ კავკასიაში სახელმწიფოებრივი გონიერება და შესაძლებლობა მარტო ქართველ ხალხშია. ბულგარეთი ჩვენი ბუნებრივი მოკავშირეა და ალბად ამიტომ ყველაზე მეტი გულწრფელობა ჩვენდამი ბულგარეთს ეტყობა.

მთავრობაში

მთავრობის ბრძანება. სამხედრო უწყებისათვის. ივლისის 26-ს. განთავისუფლებულია სამხედრო მინისტრის მოვალეობის დროებით ასრულებისაგან გენერალური შტაბის გენ.-მაიორი ანდრონიკაშვილი.

ჯარისათვის საქონლის მომწოდებელ ნაწილის უფროსს გენერალ-მაიორ ბენაშვილს ეკისრება სამხედრო მინისტრის თანაშემწის მოვალეობის დროებით შესრულება.

სამხედრო მინისტრი **გეორგაძე.**

იმავე სამინისტრომ აღძრა საკითხი რწმუნებულის დანიშვნისა ქუთაისის ...ოვადო ბანკში. აქამდე რწმუნებულებს ... თავად-აზნაურობა ირჩევდა.

... მინისტრის განკარგულებით ...შებისათვის სალიკვიდა... მანეთი.

საქონლის მომწოდებელ კომიტეტის თავმჯდომარე დ. თოფურიძე განთავისუფლებულ იქმნა თანამდებობისაგან.

სახელმწიფო კანტროლიორის წინადადებით საკანტროლო დაწესებულებათა ლიკვიდაციისათვის გადაიდო 25 ათასი მანეთი.

მთავრობამ მოისმინა ლარსში გაგზავნილ დელეგაციის თავმჯდომარის ივ. ლორთქიფანიძის მოხსენება თერგის მთავრობასთან მოლაპარაკების შედეგის შესახებ. დადგენილ იქმნა დაარსდეს კომისია ორივე მთავრობის წარმომადგენლებისაგან საკითხების სამუდამოდ გადასაწყვეტად. საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლად დანიშნულ იქმნა ს. წერეთელი. ზემოხსენებულ კომისიას, საერთო საკითხის გარდა, დაევალა გამოიძიოს სოფლების ზარალის რაოდენობა.

გზათა მიმოსვლის მინისტრი სცდილობს მატარებლების მიმოსვლა არ იქმნას შე-ცირებული. იგივე მინისტრი ზომებს იღებს გააძლიეროს ავტომობილთა მიმოსვლა სხვა და სხვა გზებზე.

სასურსათო საკითხის გამოსარკვევად მთავრობამ დაადგენა გაიგზავნოს კომისია შინაგან საქმეთა მინისტრის ამხ. მახარაძის მეთაურობით. კომისია დღეს კავკავში გაემგზავრება.

ივლისის 27-ს მთავრობის სხდომაზე ფინანსთა მინისტრმა მოახსენა, რომ საქართველოს ბონების პროექტი, აქამდე წარმოდგენილი, ჯერ-ჯერობით არც ერთი არ გამოდგა. მთავრობამ დაადგინა: დაევალოს შინაგან საქმეთა და განათლების მინისტრებს ამ საკითხზე იმსჯელონ და დანიშნონ ახალი კონკურსის დრო.

ფინანსთა სამინისტრომ მთავრობის წინაშე შუამდგომლობა აღძრა: გადაიდოს 100 ათასი მანეთი ბონების გამოცემის საჭიროებისათვის.

უკანასკნელი ცნობები.

თერგის ოლქი.

ტფილისი. 7—28. ჩამოვიდა სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბის უფროსი ვ. ჯუღელი, მან გადასცა ბეჭვდითი სიტყვის ბიუროს, რომ თერგის სახალხო საბჭომ მთლიანად მიიღო საქართველოს მთავრობის მიერ წარდგენილი ულტიმატუმი. სადავო არის საკითხი ტყვეების განთავისუფლებისა: ამათ ბოლშევიკები ტყვეებად კი არა სთვლიან, არამედ დატუსაღებულად. დიდი დავის შემდეგ ბოლშევიკები დასთანხმდნენ და ტყვეებიც გაანთავისუფლეს. ჯუღელის გადმოცემით ბოლშევიკების მდგომარეობა კავკავში მეტად შერყეულია.

ბორჩალოში.

შულავერი. 7—28. ოსმალოს ემისარები აგიტაციას ეწევიან ბორჩალოს მაზრის მუსულმან მცხოვრებლებში. ამას შედეგად ის მოჰყვა, რომ მრავალი სოფლის ყრილობაზე მცხოვრებლებმა ოსმალეთთან შეერთების სურვილი გამოსთქვეს.

ომის დეპეშები

დასავლეთის ფრონტი.

ბერლინი. 7—29, კრონპრინც რუპრეხტის ლაშქარ. ჩვენ მოვიგერიეთ იერიშები სკარპის ჩრდილოეთით და სომის ჩრდილო. ნაპირას

გერმანელ კრონპრინცის ლაშქარი. ენის სამხრეთით შუღლემდე სიწყნარე იყო. შუღლემდე ჩვენ მოვიგერიეთ მტრის იერიშები ვილლერ-მონტუარის ჩრდილოეთით, რომელსაც წინ საარტილერიო ცეცხლი უძღოდა. ივლისის 26-ს ღამით თანახმად ჩვენივე გეგმისა ჩვენ დავტოვეთ ბრძოლის ველი ურკსა და არდრს შუა და მოსაგერიებელი ხაზი გადავიტანეთ „მარ-ემ-ტარდენუასა" და ვილლ-ენ-ტარდენუას რაიონში. ჩვენ წინსვლას მტერი ვერ ამჩნევდა. ივლისის 27-ს მტერი კიდევ ესროდა ჩვენ მიერ დატოვებულ პოზიციებს ჩვენი არიერგარდი ხელს უშლიდა მტერს ჩვენ მიერ მიტოვებული ტერიტორია დაეპყრო: ეს მან ხოლოდ ნაშუადღევს მოახერხა. გუშინ მტრის ქვეითა ჯარი ჩვენ რაზმებთან მოახლოვებას სცდილობდა. ჩვენი მცირე რაზმები შეხვდნენ მტერს ახლო მანძილზე თოფებისა და ტყვიის მფრქვეველების ცეცხლით და საგრძნობი ზიანი მიაყენეს მას. ჩვენმა არტილერიამ და ჰაეროპლანებმა მიზანში ამოიღეს მტრის, ფრონტზე მიმავალი ჯარი და ჯავშნოსანი ავტომობილები.

...ბული მოვალეობა, დაუხვდნენ მტერს ფერ-ენ-ტარდენუას სამხრეთ-აღმოსავლეთით და თანახმად მიღებულ განკარგულებისა, თავის ხაზებზე დაბრუნდნენ. მტერმა არა ერთხელ მოიტანა იერიში; ამას ბრძოლა მოჰყვა. მტერი დამარცხებული გავრეკეთ.

საჰაერო ბრძოლაში. ლეიტ. ლევენჰარდტმა მე-45-ჯერ გაიმარჯვა

ბერლინი. 7—28 მეილის რაიონში უკანასკნელი შეტევის შემდეგ მტერმა ჩვენი ხაზების წინ დასტოვა 12 კუ" ჩვენი ცეცხლის საშუალებით დახვრეტილი ბრძოლის ველზე, განსაკუთრებით ენსა და მარნას შუა, მტერი ყოველთვის დიდად ზარალდებოდა.

ბერლინი 7—28. ივლისის 19—20-ს ინგლისის ყუმბარის-მფრქვეველმა ესკადრილიამ ყუმბარები დაუშინა მონტჰეიმს და აგრეთვე რეინის ჰალის სხვა ქალაქებს, ობერნდორფსა და ვიურტემბერგს ჩვენ მედგრად დავხვდით და ამ გვარად თვით მფრინავები ფუჭად ისროდნენ ყუმბარებს უკან გაბრუნებისას მტერმა დაჰკარგა 2 ჰაეროპლანი, რომელიც ჩვენმა ნაწილებმა ჩამოაგდეს.

უცხოეთი

გერმანიის ელჩი მოსკოვში.

მოსკოვი. 7—26. მოკლულ გრაფ მირბახის ნაცვლად გერმანიის ელჩად მოსკოვში ჰელფერიხი დაინიშნა.

მოსკოვი. 7—28. ჰელფერიხის დანიშვნის შესახებ „ვეჩერნი ჩას" სწერს: „ჰელფერიხის დანიშვნა ელჩად იმას ამტკიცებს, რომ გერმანია დიდ მნიშვნელობას აწერს რუსეთთან მეგობრულ სავაჭრო დამოკიდებულებას. საბჭოთა წრეებში ამას უყურებენ, როგორც მეტად სასიამოვნო სიმპტომს. ბერლინში მყოფ საბჭოთა წარმომადგენლების ცნობით, გერმანიის ვაჭარ-მრეწველთა წრეებში მოუთმენლად ელიან რუსეთთან კარგ ეკონომიურ კავშირის დადებას.

ციმბირში.

„ნაშ ვეკ" სწერს: „ამერიკის უმაღლესი მართველობა ციმბირის ექსპედიციის წინააღმდეგია. რადგან დასავლეთის ფრონტზე ბრძოლა გრძელდება, მეტად უადგილოა ჯარის გაგზავნა ციმბირში: ისედაც დიდი ნაკლებობაა გემებისა.

თურქისტანში.

მოსკოვი. 7—29. თურქისტანის სახ. კომ. საბჭო. კოლესოვს. განკარგულება უკვე გაცემულია, რომ 10,000 წითელი რაზმელი გაიგზავნოს.

ახალი ამბავი

◆ **სომეხ-ლტოლვილთა** ორგანიზაციების მთავარმა საბჭომ დაადგინა ბაკურიანში ლტოლვილთათვის პურის შესაძენად ასი ათასი მან გაგზავნოს.

◆ **ფულის გატაცება.** ივლისის 29-ს, საღამოს 11 საათზე დაჭრილთა კომიტეტის ბინაზე (განოვის ქუჩა, № 6), სადაც იმ ჟამად ხსენებულ კომიტეტის ბუხჰალტერი ვერმიშევი იყო, შემოვიდა რევოლვერებით და ხელის სასროლ ყუმბარებით შეიარაღებული 3 უცნობი პირი. სახლში შესვლისას მათ დახურეს დარაბები, გადასჭრეს ტელეფონის მავთული და სკივრიდან 12 ათასამდე მანეთი ამოიღეს. ამას გარდა წაიღეს ფული სხვა და სხვა ადგილებიდან, სულ 40,000 მანეთზე მეტი, ამ დროს იქ იყვნენ გამგეობის წევრნი: დავიდხანოვი და ოხანეზოვი, რომლებსაც უცნობებმა რევოლვერები წაართვეს. შემდეგ ბოროტმოქმედები მიიმალნენ. დაუყონებლივ მიმართეს სისხლის სამართლის მილიციას, გაძარცვის ადგილზე მაშინვე მოვიდა მილიციის უფროსი გ. დარახველიძე და სისხლის სამართლის მილიციის უფროსი ვ. ჩაჩავა მილიციელებით. ჯერ-ჯერობით ეჭვით დააპატიმრეს მოსამსახურე ალ. კორძახია.

◆ **მილიციის უფროსმა** ბრძანება გასცა, რომ ქალაქის გამგეობის საბინო განყოფილების განკარგულებანი 1 დღე-ღამის განმავლობაში სრულდებოდეს.

◆ **ცენტრალურ სახალხო უნივერსიტეტთან** არსდება წიგნების საცავი სახელოსნო, რომელშიაც მსმენელები სახალხო უნივერსიტეტისთვის დაკაზმავენ წიგნებს.

◆ **სომეხ-ლტოლვილთა** ორგანიზაციების მთავარმა საბჭომ სთხოვა მთავრობას: განთავისუფლებულ იქმნეს გუდაურის გამოსაკვებ პუნქტის გამგე თავრიზოვი, რომელიც გენ. კონიაშვილმა დააპატიმრა ბოლშევიკების დახმარებისათვის.

◆ **განჯაში.** განჯიდან ჩამოსულ რუსის ოფიცრების სიტყვით, ურთიერთობა ოსმალებსა და რუსებს შორის მეგობრულია. უფრო ცუდია მათი მოპყრობა სომ...

...ცუდად ეპყრობიან აგრეთვე ადგილობრივ თათრებს. გუბერნიაში ოსმალების მიერ მიღებულ ზომების წყალობით ყაჩაღობა შესწყდა.

◆ **შეშის გადაზიდვის წესი.** მიწათმოქმედების და გზათა სამინისტროებთან შეთანხმებით შეშის გაგზავნა და გადაზიდვა აკრძალულია, თუ გამგზავნელს სათანადო ნებართვა არ ექნება.

◆ **ტფილისის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს** სასოფლო კომისიამ მთავრობას სთხოვა. თიანეთის მაზრაში მდგომარეობის გამოსარკვევად საგანგებო კომისია გაგზავნეთო.

◆ **დაწესებულებათა ნაციონალიზაცია.** მთავრობის თავმჯდომარის სახელზე სოხუმიდან შემდეგი დეპეშა მოვიდა: „ივლისის 25-ს აფხაზთა სახალხო სახლში განიხილეს საკითხი მთავრობის დაწესებულებათა ნაციონალიზაციისა ღ დაადგინეს: აფხაზთა სახალხო საბჭო თუმც მიზანშეწონილად სთვლის საზოგადოდ დაწესებულებათა ნაციონალიზაციას, მაგრამ ჯერ ხანობით შეუძლებლად სცნობს, რომ იგი გატარებულ იქნას აფხაზეთში: ამიტომ საბჭო დროებით რუსულ ენასა სტოვებს დაწესებულებებში. და ხელწერილს ჩამოართმევს მოხელეებს რომ ისინი ვალდებული არიან აფხაზთა სახ. საბჭოს ემსახურონ, ხოლო ვინც ასეთ ხელწერილს არ მოგვცემთ, დათხოვნილი იქნებიან და სალიკვიდაციო ჯილდო მიეცემათ. აფხაზთა სახ. საბჭო საჭიროდ სცნობს შტატების შემცირებას ხოლო მოსამსახურეთა დათხოვნა არას შემთხვევაში არ უნდა მოხდეს ეროვნების მიხედვით. რაც შეეხება სასწავლებლებს იგინი უნდა ემსახურებოდნენ თავის რაიონს და ამიტომ მათი ნაციონალიზაციის საკითხს მცხოვრებლები სწყვეტენ, ხოლო გიმნაზიებისსაკითხს, აფხაზეთის სახალხო საბჭო სწყვეტს რადგან მათ საერთო მნიშვნელობა აქვთ.

◆ **პური.** კახეთში პურის მყიდველები დიდის ენერგიით ჩქარობენ პურის ყიდვას. ხორბალს 5—6 თუმნად ყიდულობენ. ხშირად ხორბალში აძლევენ ძველ ტანსაცმელს, ლურსმანს და სხვა ნივთს. 5—6 გირვანქა შაქარში ერთ ფუთს ხორბალს აძლევენ. პურის მყიდველი ჩარჩები იმის შიშით, რომ პურის ფასი კიდევ აიწევს და პურის რეკვიზიციას მოახდენენ, ხორბალს მიწაში ინახავენ.

◆ „**განათლების**" საზოგადოების ქალთა სემინარიის პედაგოგიური საბჭო ულრმეს მადლობასა სწირავს ბ-ნ ზაქარია ჭიჭინაძეს, რომელმაც ხსენებულ სასწავლებლის წიგნთ-საცავს შემოსწირა თავისი ნაშრომები, სულ 35 ცალი.

◆ **კურსის დამთავრება.** ხარკოვის უნივერსიტეტის მედიკური ფაკულტეტი დაამთავრეს ვასილ ვარაზიშვილმა და ს. ჯუღელმა და მათ მიენიჭათ ექიმის წოდება სახელმწიფო გამოცდის შემდეგ.

◆ **ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა კრება.** მორიგი კრება ქართველ ექიმთა და ბუნების მეტყველთა საზოგადოებისა მოხდება დღეს ოთხშაბათს საღამოს 8 ს. ფრეილინის ქ. № 11 შემდეგი პროგრამით: 1, წინადადება „ქართულ სამკურნალო და საბუნებისმეტყველო ჟურნალის დაარსებისა 2. წინადადება სისტემატიური ლექციების მოწყობისა ბიოლოგიისა და მედიცინის დარგებიდან, 3, ა. მაღალაშვილის მოხსენება „როგორ უნდა მოეწყოს საექიმო სასანიტარო საქმე ერობაში" 4. გედევანიშვილის მოხსენება ძირეული საფუძველი სასანიტარო საექიმო მართვა-გამგეობა საქართველოში.

◆ **კავსაძის კონცერტები.** ოთხშაბათს, 31 ივლისს დემოკრატიულ კლუბში მუშტაიდში და ხუთშაბათს, 1 აგვისტოს. მე 2-რე ქართულ ხაროფუხისეული, მიხეილ. ქ. № 129 გაიმართება ქართული გუნდისა სახალხო კონცერტები. იტყვიან გლეხურ სიმღერებს. დასაწყისი სრულ 8 საათზ დ. ბილეთები იყიდა კლუბის კასაში.

◆ **ხოლერა** უკანასკნელი ორი დღის განმავლობაში ქალ. სააავადმყოფოში მოიყვანეს 26 ხოლერიანი და 9 საეჭვო ავადმყოფი. მორჩა 24 ავადმყოფი, გარდაიცვალა 18.

◆ **სახალხო სეირნობა კონცერტი**. რომელიც იყო დანიშნული 28 მკათათვეს ვერის საქალაქო პარკში მიხეილ კავსაძის სახალხო გუნდის მიერ — გადაოდო მომავალ კვირის 4 აგვისტოსათვის.

◆ **დაპატიმრება.** ტფილისის გარნიზონის უფროსის გენერალ-მაიორ ახმეტელაშვილის განკარგულებით დააპატიმრეს სასურსათო სამინისტროსთან არსებულ რაზმის ჯარისკაცი ს. მერი 5 დღით უზრდელ საქციელისთვის. საპირობა ბა... ხარის და ხბოს მოპარვისათვის. საგანგებო ასეულის ჯარისკაცი ა. ხარიმელია ქერის მოპარვისათვის.

დაპატიმრებულნი არიან აგრეთვე სხვა და სხვა ...ისათვის ჯარისკაცნი: ჯანიაშვილი ვ... ყოლიენოვი, ჯარისკ. ნ. გვათუა და სხვ.

შეცდომის გასწორება. გუშინდელ №-ში ეროვნულ საბჭოს სხდომის ანგარიშში (ს. დადიანის სიტყვა, მეხუთე სვეტი, თავიდან მეხუთე აბზაცი) დაბეჭდილია: „ადმინისტრაციაში დღეს ჩვენ დავეყრდნობით, უნდა იყოს: „ადმინისტრაციაში დღეს ჩვენ ვერ დავეყრდნობით".

საქ. სოც.-ფედ. სარევ. პარტიაში

დღეს, ოთხშაბათს, ივლისის 31, პარტიულ კლუბში შესდგება მორიგი პარტიული კრება. მოხსენებას წაიკითხავს ამხ. სამსონ ფირცხალავა. მოხსენების შემდეგ გაიმართება აზრთა გაზიარება. დასაწყისი საღ. 8 საათზე. (ახ. დროით).

ხუთშაბათს, 1 აგვისტოს, პარტიულ ბიუროში დანიშნულია საქართველოს რკინის გზების მუშა-მოსამსახურეთა სოც.-ფედ. პარტიის წევრთა სასწრაფო შეერთებული კრება. განსახილველია ფრიად მნიშვნელოვანი საკითხები, მოხსენებანი ცენტრალურ კოლექტივისა და ადგილებიდან.

დასაწყისი საღამოს სრულ 6 საათზე (ახალი დროით).

სახალხო სკოლების მასწავლებელთა კურსების გამო

როგორც დანამდვილები ვიცით, აგვისტოს დამდეგს ქ. ტფილისში უნდა მოეწყოს საშუალო სკოლის მასწავლებელთა კურსები. იმავე დროს მოეწყობა ტფილისში, თელავში და გორში დაბალისა მაღალი სახალხო სკოლის მასწავლებელთა კურსებიც. დღევანდელს პირობებში აუცილებლა მხედველობაში უნდა მივიღოთ, რომ კურსები, რაც კი შეიძლება, მსმენელთათვის უფრო ხაყოფიერი იქნეს. კურსების საუკეთესო ხელმძღვანელთა და გამოცდილ პირთა სიმცირისა და სხვა მრავალ მოსაზრებათა გამო სამ-ოთხ ადგილას კურსების გამართვა სასურველს ნაყოფს ვერ მოიტანს. ტფილისი, როგორც კულტურული ცენტრი, მეტს საკულტურო საუნჯეს შეიცავს, ვიდრე გორი და თელავი, აქვე მეტი საუკეთესო ძალები აღმოჩნდება, ვიდრე გორსა და თელავში; თუ ხარჯს მოვერიდებით, დღევანდელ ცხოვრების პირობების მიხედვით ცხოვრება უფრო იაფი შედარებით არც გორშია და არც თელავში. მაშასადამე ყოველგვარი საღი მოსაზრება გვიკარნახებს სახალხო მასწავლებელთა კურსების ტფილისში მოწყობას იმ დაბალ და მაღალ სახალხო სკოლებს 200 მასწავლებლისათვისაც, რომლიც ვარაუდით უნდა დაესწროს განზრახულ კურსებს.

დღევანდელ პირობებში და არც სხვა დროს სასურველი არ არის გაუვალი ხელოვნური კედელი აღვმართოთ დაბალსა და საშუალო სკოლების მასწავლებელთა მომზადებაში კურსების საშუალებით. შეიძლება სხვა და სხვა საფეხურის სკოლის მასწავლებელთა მომზადებაში მცირეოდენი განსხვავებაც იყოს საჭირო, მაგრამ საერთო უფრო ბევრია, როგორც მაღალ სახალხო, ისე დაბალსა და საშუალო სასწავლებელთა შორის, ამიტომ კარგი ლექციების მოსმენა ამა თუ იმ სამეცნიერო საგნიდან ყველა მასწავლებლისთვის იქნება სასარგებლო, რომელ საფეხურზედაც უნდა ასწავლიდეს. ამიტომაც დახელოვნებული ლექტორის ლექციის საერთოდ მოსმენასაც დიდი მნიშვნელობა ექნება.

ამას გარდა მომავალს სკოლაში დიდი მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს ხატვა-ხაზვისა და ხელგარჯილობის სხვა და სხვა დარგის ცოდნასა და სწავლებას, რასაც მოკლებული არიან დღევანდელი სკოლის მასწავლებლობის უმრავლესობა, ამ საგნების რიგიანი ხელმძღვანელები ტფილისში მეტი მოიპოვება, ვიდრე გორში, ან თელავში. დღესაც ტფილისის ქალაქის სკოლის მასწავლებლები გულმოდგინეთ სწავლობენ ხელგარჯილობის სხვა და სხვა დარგს და ნაყოფიც ჩინებულია. ახლანდელი სკოლა რომ ხატვა-ხაზვისა და ხელგარჯილობის გარეშე განახლების გზას ვერ მიაღწევს, ცხადია ყველასთვის, ვისაც ნათლად წარმოდგენილი აქვს, რა მნიშვნელობა აქვს ხსენებულს საგნებს, როგორც მეთოდიურ საშუალებას, ყოველგვარ საგნის გაკვეთილებზე, როგორც სწავლების საუკეთესო ხერხს, რომლის დროსაც დაცულია უპირველესი პედაგოგიური მიზანი თვალსაჩინოება და თვითმოქმედება.

ამიტომ სახალხო სკოლის მასწავლებელთა კურსები საქართველოში უნდა ...

…ისში და ტფილისში, რომ საუკეთესო …ების საშუალებითაც გაწეული ხარჯი …ცრო ნაყოფიერი მუშაობით ანაზღაურდეს.

ლ. ბოცვაძე

საჩხერის ამბები

სია მოსაკლავად განმზადებულ ყოფილ თავად-აზნაურთა ჯერ თუ სისრულეში არ მოჰყავდათ ეს აიხსნება მითი რომ ჯერ ერთი სახელი შეენარჩუნებიათ და ხალხი არ აღეშფოთებინათ წინააღმდეგ და მეორე ჯერ დარწმუნებულნი არ იყვნენ გამარჯვებაზე და თუ წააგებდნენ პასუხს აგებდნენ მთავრობის წინაშე.

ჭალაში გავიგეთ, რომ რამდენიმე დღის წინად დაჭრილი პორუჩიკი ბრეგვაძე და თავის სახლიდან ტყვედ წაყვანილი სიმონ აბაშიძე მოეკლათ. გამხეცებულებმა ორივე თურმე ძაღლებს შეაჭამეს. გულგახეთქილმა დედამ ბრეგვაძისამ ნება შვილის ძვლების პატრონობისა მაშინ მიიღო: როცა იგი ნაწილ ნაწილ ძაღლებს დაეგლიჯათ. დედამ შვილის ძვლების მოგროვების დროს ნახა მარტო თავი, ერთი ფეხი და ხელი. გვითხრეს საშინელი და დაუჯერებელი ამბავი, ვითომც ადგილობრივ მცველს …ილაძე დათია ჩაბრაძეს რომ მოეტყუებინოს ძაღლები პოლკოვნიკ სიმონ აბაშიძის სხეულის შესაჭმელად ქადის ნატეხები დაალაგა თურმე მას გულზე. არ ვიცით რამდენად ეს საშინელება მართალია, მაგრამ ის კი ჭეშმარიტებაა, რომ მცველებმა ადრევე ნახეს მოკლული კაცი, არავითარი ყურადღება არ მიაქციეს, ერთის არშინის მიწის გათხრა და მისი პატრონების მოსვლამდე შენახვა არ იკისრეს. ვინ მოკლა დაჭრილი ბრეგვაძე და თავის სახლიდან წამოყვანილი აბაშიძე დანამდვილებით ვერა შევიტყვეთ. ადგილობრივმა მცხოვრებლებმა გვითხრეს, რომ ეს ბოროტება უფრო ჩვენებურისა და განსაკუთრებით სოფ. სავანის გმირების ნამოქმედარი უნდა იყოსო. გლეხები უფრო იჩენდნენ მხეცურ ინსტიქტებს თურმე ვიდრე ოსები.

ჩვენი მებრძოლნი ივლისის 18 საღამოთი ჭალაში შეხვდნენ გამარჯვებულნი ერთმანეთი მოიკითხეს, მიულოცეს და შეუდგნენ გამორკვევას რა დააკლდათ მათ ბრძოლის დროს. რაოდენობა მოწინააღმდეგეთაგან დაჭრილთა და დახოცილთა არ არის გამორკვეული, რადგანაც მათ დაჭრილების გატაცება მოასწრეს. სასიკვდილოდ დაჭრილი „გენერალი“ (ასე ეძახდნენ) ხარებაშვილი ცხინვალის მხრობაში წაუყვანიათ საექიმოდ, თუმცა ზოგნი ამბობდნენ, რომ მისი ჭრილობა იმდენად სამძიმო იყო. ის ეხლა ცოცხალი აღარ იქნებაო. საზოგადოდ შეიძლება ითქვას რომ ჩვენებს ივლისის 17—18 მოთარეშეთათვის თუ საგრძნობი ზარალი არ მიეყენებიათ 18 ვერსის ერთ ზოლს არ გაიძაგძაგებდნენ და სოფელ ჭრიასა და პერევამდე კიდევს ბევრს ძევებს ნახავონენ თავშესაფარად ამბობენ, დახოცილებიც ბევრნი არიანო, თუმცა რაოდენობის გამორკვევა შეუძლებელია, რადგანაც ბრძოლა ათი თორმეტი ვერსის სივრცის პურებითა, სიმინდებითა და ბუჩქნარ ტყეებით შემოსილ ადგილებზე იყო გაშლილი და ვინ სად ჩაილუპა ან რამდენი ძნელია მისი გამორკვევა. ჩვენს რაზმებს სოუკლეს სოფ. ობჩას მცხოვრები ილია ეგუთიძე, …ურული იესე ვასაძე, ხოლო დაუჭრეს სოფ. ხორეთის მცხოვრები დანიელ გუჯაბიძე სამძიმოდ, სოფ. მიქელგაბრიელიდან დომენტი წითლაძე, სოფ. სუფ…იდან იესე გოგუაძე. სოფ. ივანწმინდიდან იოსებ ქავთარაძე და ს. ძოდიდან კლად. მასხარაშვილი. სად. საჩხერეში ერთი მოკლულის გვამი მოიტანეს. იგი ამოჩნდა ბრბოს წრიდან. როგორც ზოგიერ…ებმა იცნეს ის უნდა იყოს სოფ. სავანის მცხოვრები ამყოლაძე. ჩვენთაგან ერთიც ტყვედ არავინ ჩავარდნილა. ჩვენებმა დაატყვევეს ორი დღის განმავლობაში 40 კაცზე მეტი. დატყვევებულნი გაიგზავნენ ქუთაისში. განსაკუთრებული კომისია გადაარჩევს ყველა დაპატიმრებულს და ბრალდებათა მიხედვით ყველანი იქნებიან გასამართლებულნი. საყურადღებოდ მიგვაჩნია მკითხველებისათვის ზოგიერთი ტყვეების ვინაობის და მათი ზოგიერთ ჩვენებათა აქ აღნიშვნა. სოფ. ლიჩიდან კორბოულის საზ. სავანის ბრძოლაში მონაწილეობა მიუღიათ სპირიდონ ტაბატაძეს, ვანო, ფილო, დივანოზ და სხვ. ლომიძეებს და კორბოულელ იასონ გოგოლაძეს. ივლისის 16-ს 30 კაცამდე შეუყრია სიკო ლომიძეს და წამოუყვანია სავანეში. ამათგან დაპატიმრებულნი არიან იასონ გოგოლაძე და სპირიდონ ტაბატაძე. ჩვენი რაზმის პორუჩ. ბორის ზნამენსკიმ მითხრა გურიულის კილოთი: „ამ დედა გ.... სპირიდონია ტაბატაძემ კინაღამ არ მომკლა! ჩვენი წრე წინ წაწეული იყო საცხა ჩირგვში ჩამძვრალმა ტაბატაძემ უკანიდან მომიმიზნა თოფი, მალე თვალი მოვკარი და ტყვედ წამოვიყვანეო, კორბოულიდან დაპატიმრებულნი არიან კიდევ სანო კილაძე შვილის შვილი მთელს რაიონში შეძლებითა და ქონებით განთქმულ სოსია კილაძისა. სანო კილაძემ განაცხადა: მოვიდა ჩვენში ვანი სილაბერიძე ჩემთან ერთად, თოფის მუქარით, 8 კაცი მოაგროვა და არგვეთის კანცელარიაში გაგვგზავნა: უნდა გახვიდეთ თქვენც გლეხების მტრებთან საბრძოლველადაო. სოფ. ნადაბურის მცხოვრებმა ტყვემ ტარასი გულაშვილმა, რომელსაც მონაწილეობა მიუღია ომში გერმანია-ავსტრიის ფრონტზე განაცხადა: ჩვენთან ვანია სულაბერიძე და დიმიტრი ხარაიშვილმა მოიყვანა 24 ოსი დაგვადგნენ თავზე და დაგვემუქრნენ თუ არ წამოხვალთ ცეცხლს მოგიკიდებთ და გადაგწვავთო. შეგვკრიბეს რამდენიმე ათეული კაცი წამოგვიყვანეს არ ვიცით ვისთან საომრადაო. ჩვენთან იყვნენ ჩვენებური გლეხები: ლევანტი, სერგო, დომენტი, მელიტონ, ზაქარია, დათიკო და სხვა გელაშვილები.

დაპატიმრებულ იოსებ ბუსხრიკიძეზე სთქვეს რომ სოფ. გორისაში აბდუშელიშვილების გაძარცვის დროს მან ვერა კოწია აბდუშელიშვილის მეუღლეს უბიდან მხეცურად 2000 მ. ამოაცალაო. დაპატიმრებულ ოსებთაგან სოფ. კუდაროდან არის გარსია ქურჩიევი, სოფ. ყიბალთოდან კოლა კოჩიევი, წონადან რუხა ქელეხსაშვილი და დიმიტრი ოთაშვილი, ერწოდან იაგორი ცხოვრებაშვილი, და მათე ჯუსტაშვილი, მაირემიდან სერგო ხოლთაშვილი, სიკო ფოთაშვილი, ზაბ. ყოთაშვილი, წონიდანვე გოიგოლ ვალიშვილი, სოფ. ჩამავალიდან (ჯავისაკენაა) ჯინჯოლ ქებლოშვილი და სხვ.

გამოკითხვის დროს ოსებმა განაცხადეს ჩვენ წამოგვიყვანეს ისაკ ხარებაშვილმა და ალექსანდრე ჯიოშვილმა. გვითხრეს ქართველები გვეძახიან: გერმანიამ პირობა შეგვიცვალა, ჩვენ მიწა-წყალს ეპატრონება და მოდით და მოგვეშველეთ საერთო მტრის წინააღმდეგო. ჩვენი ვალია ქართველებს მივეშველოთო. ჩვენ სხვი ქირიმე რა ვიცოდით, მოვტყუვდით, ჩვენი ბრალი არ არის ჩვენი დამღუპველი ჩვენი ნასწავლი ხალხია, მათ შეგვაცდინეს და თუ არ დაგვღუპავთ სულ კარგი იქნებაო, ვისაც არ წამოჰყვა მათ ზოგს ხარი წაართვეს, ზოგმა ფული მისცა. ჩვენი წინამძღოლი სოფ. სარიტაჯის მცხოვრები გრიგოლ ბიგაური გახლავთო და სხვ.

ივლისის 19 ჭალაში დააპატიმრეს აგრეთვე 15 კაცზე მეტი. ღობელი არსენ კიტაძე, დარბაელი ნიკოლოზ ნადირაძე, გრიშა მოდებაძე, ცხამელი ზაქარია გულიაშვილი, გიორგი ხოხიშვილი და სხვანი. ყველანი ქუთაისის საპატიმროში გაგზავნეს. ჭალაშივე გამოირკვა რომ მთელი საჩხერის ნაწილში 20 დღის განმავლობაში მოთარეშეთა მეთაურობდნენ იყვნენ ქართველებთაგან: ტერენტი კვამლაძე, ბაგრატ ხვედელიძე, სანდრო მეცხვარიშვილი, სიმონა სამხარაძე, გულიტაშვილები, ლომიძე, ქილლაძეები, დარსაიძე და სხვ. ოსების მხრით მთავარსარდალი ბრძანებულა ისაკ ხარებაშვილი, შტაბის უფროსად ტერენტი კვამლაძე. შემდეგ ოფიცრები: დომენტი ხუგაშვილი, ლექსო ხუგაშვილი წონელი, ალექსანდრე ჯიოშვილი წონელი, დოლშიკო ბეითაშვილი წონელი შტაბში მწერლად ჰყოლიათ იასონ ჯიოშვილი აქვე ყოფილან სოფ. ჯავის მცხოვრები სტუდენტი ალექსანდრე ჯატიევი და სოფ. წონას სკოლის მასწავლებელი გიორგი ჯიოშვილი. ამბობენ, ეს ის მასწავლებელია, რომელიც ხარებოვთან და ჯერ გამოურკვეველ პირებთან ერთად სავანესა, არგვეთსა კორბოულსა, ჩიხასა და სხვ. პროპაგანდას ეწეოდა და ნიადაგს უმზადებდა საჩხერის აჯანყებასა და მის შედეგად აუწერელ ძარცვა-გლეჯასა და საერთო საზოგადო არეულობას და უბედურებას.

ჭალაში შტაბი გაუმართავთ სიმონია შათირიშვილისა და თედორე ეხუქიძის სახლში, ხოლო თავიანთ ტყვეებისათვის იხედ ლობჟანიძის სახლი გადაუქცევიათ. ამ ციხეში დაპატიმრებული ჰყოლიათ სულ 15 კაცი: ექიმი გიგო, მასწავლებელი ვასო, სტუდენტი ადიკო და მათი ბიძაშვილი სიმონ ივანეს ძე აბდუშელიშვილები; სოფელ კხოლევის მცხოვრები ალექსანდრე ფალავანდიშვილი, მოსწავლე წერეთელი, ორი ძმა კურცხალია დათო და მალაქია, პეტრე კურცხალია, ვიქტორ ბაგრ. ქავთარაძე, პავლე, ბახუა და კოწია აბაშიძეები და ერთიც ერგემლიძე. ტყვეებს რომელთაც არავითარი კავშირი არა ჰქონია საჩხერის ამბებთან, მორიგეობით დარაჯობდნენ: სპირიდონ შუვაკიძე, იოსებ ბუსხრიკიძე, ოტია შუვაკიძე, ერთი დურეველი ბიჭი, ოსებთაგან ნიკა ძუსოშვილი სოსიკო ბერტავიშვილი და სხვ. მეთაურობდნენ ტ. კვამლაძე, ბაგრატა ხვედელიძე სიმონია სამხარაძე და სხვ.

აი ერთი დამახასიათებელი ამბავი, თუ როგორს საზიზღარ ღონისძიებას ხმარობდნენ თურმე ეს თავზე ხელაღებულნი მოეწამლათ და გაეგიჟებინათ ხალხი. როდესაც ამ ავაზაკებს ელისაბედ წერეთლის სახლი გაეძარცვათ სხვათა შორის იქიდან წამოეღოთ ერთი სურათიანი ღია ბარათი. ამ ბარათით ვიღაც ნათესავი თუ ნაცნობი პეტრე წერეთლის ულოცავს დაქორწინებას და ბარათში უთითებს მეორე გვერდზე დახატულ სურათზე და ეუბნება! აი ხომ ხედავთ ამ ქალს რომელიც სადავეებით თავსა სწევს თავის ქმარს, ესევე მძიმე ტვირთია ოჯახობა და გისურვებთ ბედნიერებასაო. ბარათი ნაწერის მხრივ ჭალის შტაბის კედელზე გაეკრათ და ხალხს უქადაგებდნენ: აი შეხედეთ ამ სურათს ეს ელისაბედ წერეთელია და ის კაცი რომელსაც ქალი სწევს ჩვენი საწყალი გლეხია. ელისაბედს წინდაწინვე სურათში გამოუყვანია თუ როგორ მაგრად სადავეებით ხელში ჩაიკრიბოს ჩვენი გლეხობა და სტანჯოს და აწამოს შრომის უღელში, ყოჩაღად ამხანაგებო თუ ჩვენ თავად აზნაურები არ გავსწყვიტეთ გაგვიახლდება ბატონყმობაო და სხვა ამგვარი სხვათა შორის, გაუვრცელებიათ, რომ გადაემალა გლეხობას უსტავენი ღრამატები და თავ ახსნილობის საბუთები, რადგანაც მთავრობის გვარდია ამ საბუთებს ართმევს ყველას და სპობს, რომ კვალიც მოსპოს თავ ახსნილობისაო და მით უფრო განმტკიცდეს საფუძველი ბატონყმობისაო. გლეხებს ბევრგან მიწა გაუთხრიათ და ყველა ამგვარი საბუთის ქაღალდები შიგ ჩაუმარხავთ. ვერ წარმოიდგენთ როგორი მწარე ოხვრა და მწუხარების გამომეტყველი გმინვა გაისმოდა გამართულ მიტინგების დროს ხალხში, როდესაც განუმარტავდით და უხსნიდით სიყალბეს და ბოროტ განზრახვებს მოთარეშეებისას რომ ამგვარ ხრიკებით მიებირებინათ ხალხი თავიანთ მიზნის მისაღწევად.

არც ერთს ზემოდ დასახელებულ ტყვეთაგანს აღარ ჰგონებია, რომ იგინი სატანჯველსა და წამებას გამხეცებულ ხალხისაგან გადარჩებოდა. თითოეულს მათგანს ნამდვილი ჯოჯოხეთური წამება გამოუვლია, რადგანაც იგინი ისეთ ბრბოსაგან, ისეთ გამხეცებულ პირებისაგან ყოფილა ხელში ჩაგდებული, რომ მათთან არც ხვეწნა, არც სიტყვა არ გადიოდა. თითოეულ მათგანს, თითოეულ დღეს ტყვეებში შეჰქონდა რწმენა რომ იგინი ერთს მშვენიერ დღეს უნდა გამოეყვანათ და დაეკლათ ისე ულმერთოდ როგორც პოლკოვნიკი აბაშიძე და შემდეგ ძაღლებისათვის გადაეგდოთ შესაჭმელად. ჩვენ ვინახულეთ განთავისუფლების შემდეგ რამდენიმე ტყვედ ყოფილი და გადმოგვცეს მთელი ის ჯოჯოხეთური სატანჯველი, რაც მათ გამოუვლიათ ათი დღის განმავლობაში. ივლისის 8-ს ამბობს ვიქტორ ქავთარაძე, ავედი საჩხერიდან ჩემს სახლში ს. ჭალას. მინდოდა საზაფხულოდ მოყვანილი ბავშვები ისევ ტფილისისაკენ წამეყვანა და მოსალოდნელ უბედურებას გადამერჩინა. ჭალიდან გასასვლელ ბარათის მისაღებად მივმართე ოსთა შტაბის უფროს ოფიცერს დომენტი ხუგაშვილს (კუდაროელია). მან მიპასუხა ჯერ არ მცალიან პოზიციები უნდა დავათვალიერო ჩიხასა და სავანეში, ხვალ ამოიარე და ბარათს გამოგიგზავნი. წარმოიდგინეთ ჩემი გაწვარება, როდესაც ივლისის 11-ს შუადღისას 5 შეიარაღებული, ტფილისის ხიანი, კბილებ ჩაყვითლებული, სახე აბურძგნული რაღაც მხეცური ქინით აღტყინებული ოსი შემოვიდა ჩემს სახლში, მომიღირეს თოფები და მომთხოვეს შტაბში გიბარებენ უნდა წამოხვიდეო. გაკვირვებულ-განცვიფრებულმა ინსტიქტიურად მათკენ წავიწიე, მათ ხელი მკრეს უკან დაიწიეო და გამჩხრიკეს იარაღი მქონდა თუ არა. შენ რომელ პარტიას ეკუთვნიო მე ტფილისის ქალაქის ალექსანდრეს სახელობის აფთიაქში ვმსახურებ და არც ერთს პარტიას არ ვეკუთვნი უპასუხე. ვიცით შენ იქ მდიდრებს აძლევ წამლებს და გლეხებს რომ კვდებოდნენ ყურს არ გაიბერტყო. შენ არ იყავი განა გვარდიაში მონაწილეობდი ჩვენს წინააღმდეგ ცხინვალში, მცხეთაში და დუშეთში ზარბაზანს გვესროდიო. ბევრს ნუღარ ლაპარაკობო, წამოდით შტაბში იქ გაგასამართლებთო. საშინელი და აუტანელი ტანჯვა ვიგრძენ, რადგანაც მხეცებთან არავითარი რწმუნება, არავითარი საბუთი არ გამდიოდა. მიმიყვანეს სოფ. დვრყას შათირიშვილის სახლში მოთავსებულ შტაბში. აქ დამხვდნენ ძმანი აბდუშელიშვილები, კურცხალიები და სხვანი. გავიდა ცოტა ხანი. ჩვენ გვინდოდა ჭალის მღვდლის გიგა კურცხალიას ნახვა, რადგანაც წინადღეებში მას დელეგატობა მიაადვეს მთავრობის წარმომადგენელ ბ-ნ იზხნელთან და ვფიქრობდით ეგებ ის რამეს ვისმესთან გვიშუამდგომლებდა. წარმოიდგინეთ ჩვენი გაოცება, როცა ცოტახანს შემდეგ ისიც ჩვენთან დაპატიმრებული შემოიყვანეს. ჩვენ ჯერ არ გვჯეროდა და როდესაც მან ანაფორა და ქუდი გვერდზე გადააგდო, მაშინ დავრწმუნდით რომ ისიც ჩვენს ტაფაში მოექცა; ნაღველ შერეული სიცილი აგვიტყდა გამხეცებულ ბრბოს ისეთი საქციელისა გამო. ვერ გავიგეთ რას ნიშნავდა მათი უტიფრობა გუშინდელი დელეგატი დღეს დაეპატიმრებიათ. დაჭერის დროს ერთ გლეხს ესეთი განკარგულება გაეცა აქ ჯაშუშიაო, წაიყვანეთ ეგ მღვდელი და სადაც დაუხვეტელი სალორე იყოს იქ შეაგდეთო. არავითარს საჭმელს იგინი ჩვენ არ გვაძლევდნენ. კიდევ კარგი რომ ნათესავებს არ უშლიდნენ, თორემ თქვენი მტერი შიმშილით დავიხოცებოდით. მეორე დღეს ამოვიდა ხარებოვი, მივმართე მასაც და მითხრა მე არ შემიძლიან განთავისუფლება, გკითხავ გლეხებს და თუ მოგცემენ ნებას მაშინ შეიძლებაო. სამი დღის შემდეგ სავანელი ტერენტი კვამლაძეც მობრძანდა, რომელმაც ჩემს მიმართვაზე მიპასუხა შენ ის არა ბრძანდები, რომ მოსულხარ აქ და ხალხში პროპაგანდას ეწევი ორმა ოსმა როგორ შეგაშინათო?... ჩვენ გიჩვენებთ სეიოს მაგ ჩვენ მტრობისათვის. საზოგადოდ მეთაურებს ძლიერ ჰქონდათ ურთიერთ შორის საქმე არეული. ერთმანეთის ნდობა(?) ჯერება არა ჰქონდათ. მაგ: ხარებოვმა მოინდომა ალექსანდრე ფალავანდიშვილის განთავისუფლება. ტერენტი კვამლაძემ უპასუხა: ეგ როგორ შეიძლება თქვენ თავ. ფალავანდიშვილს მიტომ ათავისუფლებთ, რომ იგი ქართველია და თქვენი მეზობელი ახლა მეც რომ ჩემი ნაცნობი გამოვარჩიო და გავუშვა განა ეს იქნება წესიო. ამ გვარად ყველანი ერთს ცეცხლშივე დავრჩით. ჩვენი მპყრობელნი დიდს თავზარსგვცემდნენ და ხალხში ავრცელებდნენ: ორი დღის შემდეგ ჯავის ხეობიდან 400 მეტ ცხენოსან ყაზახებს მოველით და მერე ნახეთ თქვენგან მოსყიდულ წითელ გვარდიას რა დღე დაადგებაო. სამხედრო ექიმმა გიგო აბდუშელიშვილმა უფრო ფართოდ გადახადა ფარდა ყოველივე მას, რაც საჩხერის ნაწილში მოხდა ოსების შემოსვლამდე და რაც გადახდათ მათ ტყვეობის დროს. ბ-ნი აბდუშელიშვილი 8 თვე თავის სახლში მუშაობს, დიდი ამაგიც მიუძღვის მცხოვრებთადმი. იგი სრულიად უსასყიდლოდ საექიმო დახმარებას უწევდა ყველას, მაგრამ წარმოიდგინეთ უმადლობა იმ გლეხებისა, რომელთაც მისგან მეტი დახმარება და მეტი პატივისცემა ქონდათ, მით უფრო მეტი მეტი მტრობა გაუწიეს მას და დაპატიმრების დროს ისე გაძარცვეს ისე გაფხიკეს მისი სახლი, რომ უძლო ბავშვის საცვლებაც კი მოხვეს მის სახლში. წაიყვანეს ორი ცხენი, 4 ხმალი, ტანისამოსი მისი, მისი ძმებისა, რძლებისა, დისწულებისა, ჩექმები. ქუდები, უთოები და მაკრატელი და ძაფიც კი. სულ გიორგი აბდუშელიშვილიდან გაუტანიათ არა ნაკლებ 15,000 მანეთის ღირებულ ნივთებს. ამგვარადვე გაუძარცვავთ მისი ბიძაშვილები, სვიმონკა, ბეჟან და კოწია აბდუშელიშვილები. მათთვისაც წაურთმევიათ ორი ცხენი, ხოხი…, დანები, ახალუხი, ფეხსაცმელები, კაბები, საცვლები ყოველივე. სამს მოსახლეს ფულიანად არა ნაკლები 15000 მან. ნივთებისა წაგლიჯეს. ამ ოთხ მოსახლესთან ორჯერ მისულან, ბეღლებიც კი გაუტეხიათ და გაუტანიათ პური, სიმინდი და სხვა.

(შემდეგი იქნება)

ქ-ქუჩელა.

საქართველოს სამხედრო გზაზე

(შემდეგი)

ბრძოლა სოფ. ამირ-კართან და შლეთის ალება, ივლისის 10—11.

ივლისის 9-ს შტაბმა თავის შეერთებულ სხდომაზე გადასწყვიტა, რომ ორად გაყოფილიყო ჩვენი კოლონა, ერთი უნდა წასულიყო კვლავ სამხედრო გზით ყაზბეგისაკენ, ე. ი. მარცხენა კოლონა და მეორე მარჯვენა კოლონა უნდა წასულიყო გუდამაყრის ხეობით და პირველ კოლონაზე ადრე უნდა გამოსულიყო … ყაზბეგთან, რომ მოეჭრათ გზა უკან დახეულ ბოლშევიკების ჯარისთვის. მომრებ კოლონაში წასვლა ითხოვა პოლკ. გედევანიშვილმა თავის პოლკით, მაგრამ არ მისცეს ნება, […] სურვეს ზარბაზნების და ტყვიების ჩაგდება. ანანურში […] რბაზნები ბევრს მოსვენებას არ აძლევდა და ეს იყო სწორედ ამის მიზეზი, რომ ამ მხრით არ გაგვიშვეს.

8 საათზე მარცხენა რაზმი პოლკ. გედევანიშვილის მეთაურობით დაიძრა შლეთისაკენ, წინ მიდიოდა პარტიზანული პოლკი. ივლისის 11 ერთი დღის დაყოვნებით უნდა დაძრულიყო კაპ. ფურცელაძე ვ. ჯულელის თანხლებით, რადგან ჩვენ უფრო მეტი გზა გვქონდა გასავლელი და მასთან მტრისაგან დაკავებული. წინ წამოვიდა ჩვენი ცხენოსანი მზვერავები, მას გავყევი მეც. მივაღწიეთ ამარ-კარამდის და როგორც გავედით ხიდზე დაგვაყარეს ტყვია ჩასაფრებულებმა. ჩამოვხტით ცხენებიდან, თვით ცხენები მყუდროში დავსტოვეთ და დავიკავეთ პოზიცია, ნახევარი მზვერავები კი გავგზავნე მარცხენა მთისკენ. გავიგე რა მტრის პოზიციის ხაზი, დავბრუნდი და მოვახსენე უმფროსს, რომელმაც უბრძანა პირველ ასეულს შესულიყო ხევით მარცხენა ფრთაზე, მეორე და მესამე ასეულს კი წინსვლა ტყვიის მფრქვეველებით. უმფროსი გავიდა კვლავ ხიდზე მტრის დასათვალიერებლად, აქ რომ დაინახეს ჩვენი ჯარის წინსვლა დაგვიშინეს სამი მხრიდან, ისროდნენ აგრეთვე არაგვის მარცხენა ნაპირიდან. მეორე ასეული და მესამე წავიდა წინ, ნაწილი მათი უკვე შევიდა მთის კალთაზე და გაჰყვა მას წინსვლით. მტერმა გააჩაღა ცეცხლი ტყვიის მფრქვეველებისაგან.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ ასე მაგრათ მტერი არ დაგვხვედრია არც ერთ ადგილას. გაიარა პირველმა ასეულმაც, მაგრამ ვინაიდან მთა მარცხენა მხრით დაბურული იყო გაუვალი ბუჩქებით ვერ დაათვალიერა ყველაფერი სავსებით და რამოდენიმე მტრის მსროლელი დარჩა უკან, რომლებიც არ გვაძლევდნენ თითქმის მთელი ბრძოლის განმავლობაში უკან თავისუფალ მიმოსვლის საშუალებას. წყლის გაღმიდანაც გვიშენდნენ, პოლკ. გედევანიშვილმა გასცა ბრძანება, რომ გადასულიყო ნაწილი სახალხო გვარდიის მესამე ასეულისა გაღმა და დაეკავებინა მთა, მაგრამ მათ გამართეს მიტინგი და სანამ შემთხვევით არ გაჩნდა ვ. ჯულელი, რომელიც პირადად გადავარდა წყალში და გაჰყვა გაღმა, მანამდის არავინ დაძრულა. შემდეგ კი გაჰყვნენ თავის უმფროსს. ამ სურათის დამნახველები ამბობდნენ: „ყოველთვის ჯულელი სად ვუშოვოთ მაგათაო“. ეს დაგვიანება იყო მიზეზი, რომ თითქმის საღამომდის შეაჩერა ჩვენი სვლა, რადგან მარჯვნით გაშლილი იყო და ვერვინ წავიდოდა წინ.

აქ წინ წასვლის დროს დასჭრეს ორ ალაგას და ჭრილობისაგან გარდიცვალა ჩვენი გმირი ამხანაგი პრ. გულისაშვილი, დასჭრეს ფეხში ბატალიონის უმფროსი კაპ. გურგენიძე, პარტიზანები: მუშკუდიანი, აბაიშვილი და ურიგაშვილი. ხოგავგოდა ყველას აწყურის ბრძოლა. მტრის არტილერია ამ სწორედ აილო მიზანი და სადაც შტაბი იდგა, იქ ესროდა; აქ დაიჭრა შრაპნელით ტყვიით პორ. მენგელია და ორი ცხენი. შემდეგ არტილერიამ გადაიტანა ცეცხლი ჩვენს მეორე ასეულზე, რადგან წინ იწევდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა მაინც შეეცადა სოფელ ჩოხელთ-კარში, სადაც მტერს პოზიცია ეკავა.

პირველი ასეული ავიდა ხევით აიღო სოფელი მთაზე და სახლი, სადაც გამაგრებულნი იყვნენ ბოლშევიკები, მათ აქ დასტოვეს რამოდენიმე კაცი მკვდარი და გაუბედებული სადილი, რომელსაც შეექცნენ ჩვენები და შემდეგ გასწიეს წინ. ამ შეტაკებაში მოკლულ იქნა პარტიზანი კიკნაძე. გაიგო რა მტერმა, რომ მარჯვენა მხრით ვიდიანო, დასტოვა სოფელი და დაიხია უკან. გაღმა გასულნი გვარდიელები უყურებდნენ, თუ როგორ მიაშხეხებდნენ ზარბაზნებს. საღამოისას უკვე ყველანი ჩოხელთ-კარში ვიყავით და მზვერავები მესამე ასეულიდან სახალხო გვარდიისა გავგზავნეთ წინ. ღამე აქ გავათენეთ და ორ საათზე დავიწყეთ კვლავ წინსვლა. პოლკ. გედევანიშვილს ამ ღამეს სულ არ ეძინა და აგროვებდა ჯარებს, შემდეგ გაუძღვა თვითონ და დაიკავა სოფ. ხადიბაანთ-კარი. აქედან ცხენოსანი მზვერავები წავიდნენ წინ, მათ … მიეყვდით თუ არა სოფ. სეფეს ხაზზე დაგვიშინეს მარჯვნიდან არაგვის გაღმიდან და წინიდან თოფები. ცხენები საფარაულო სახლს მოვაფარეთ და გავეცით პასუხი. გავიგე რა მათი პოზიციაზე მდგომარეობა გავსწიე უმფროსისკენ

*) იხ. „სახ. საქმე“ № 291

მოსახსენებლად. პოლკოვნიკმა გასცა ბრძანება, რომ მზვერავები და ნაწილი სახალხო გვარდიისა გასულიყო გაღმა და მოყოლოდა მთებს მლეთამდის. პირდაპირ კი წავიდა ჩვენი ასეულები იერიშით. დაინახა თუ არა ეს მტერმა უკუ იქცია პირი და ერთიც არ გაუსროლნია, ისე დასტოვა მშვენიერი პოზიციები.

12 საათზე შევედით მლეთში, თუმცა მარცხნიდან კიდევ ისროდნენ, მაგრამ პარტიზანები მათ ყურადღებას არ აქცევდნენ, გზაში ორ-ორი და სამ-სამი კაცი გვხვდებოდნენ თეთრი ბაირაღებით. მლეთში ყველანი შეშინებულნი იყვნენ: ქალები სტიროდნენ, ელოდნენ სიკვდილს, მაგრამ როდესაც გაიგეს, რომ არავის ვხოცავთ ტყუილა-უბრალოდ, სიხარულით ფეხზე აღარ იდგნენ და ციბრუტივით ტრიალებდნენ, სამსახურს გვიწევდნენ. მლეთში მოვიდა გახიზნულებისაგან დელეგატი, რომ ძირს ჩამოსულიყვნენ და მორჩილობას აცხადებდნენ. ეს დელეგატი გამოდგა ჩემი ყოფილი უნტერ-ოფიცერი, რომელიც რამოდენიმე წელიწადი ჩემთან ერთად იჩენდა დიდ ვაჟკაცობას და გმირის სახელიც ჰქონდა პოლკში გავარდნილი. მეც გამეხარდა მისი ნახვა და მასაც, რადგან ჩემთან იყო ყოველთვის განუშორებლივ მზვერავთა რაზმში. ეს იყო ივანე ბედოიძე, რომელმაც სხვათა შორის სთქვა: ჩვენ მოშორებული ვართ ყველაფერსო, კაცი არ მოდის ჩვენთანო, არც გაზეთი, ისიც არ ვიცით საქართველო თავისუფალია თუ არაო, მოვიდნენ ბოლშევიკები და მათ აჰყვა ხალხი, რადგან მოწინააღმდეგე არვინ იყოო, რაც მოხდა სულ ჩვენი ბრალი არ არისო. ჩემს მეტი, სთქვა მ-ნ, ყველა დარწმუნებულია რომ გადაგვწვავენ და დაგვხოცავენო და ამიტომ მარტო მე გავბედე წამოსვლაო. მლეთში ბევრი სანოვაგე ვიგდეთ ხელში.

IV

გუდაურის, ჯვარის გადასავლის და კობის აღება.

ვინაიდან ხმირ-კართან ბრძოლა გაჭიანურდა და შედეგი ამ ბრძოლისა გვიან გამოირკვა, ამიტომ ჯარის უფროსმა პოლკოვნიკმა შეაჩერა მარჯვენა მეომრები კოლონა ერთი დღით კიდევ. ივლ. 11 ჯულელს მოუვიდა ცნობა ყაზბეგიდან, რომ მოხევენი მაგრად არიან, მთაში გამაგრებულან და მოუთმენლად ელიან შველას. 30 კაცი ჩამოვიდა ფასანაურში პატრონების და თოფების წასაღებად. სხვათა შორის ჯულელს მოუვიდა ბოლშევიკების ტელეგრამა საიდუმლოთ გადმოღებული, სადაც ბოლშევიკების შტაბის უფროსი თხოვდა საშას (გეგეჭკორს) შველას. ცუდად არის საქმეო; პასუხს აძლევდნენ მოდის ქართული რაზმი ორი ზარბაზნით და ტყვის მფრქვეველებით. 11-სვე ჯულელი დაიძრა გუდაურის ხეობით. 16 საათ. ივლისის 12 წავიდა წინ ჩვენი პოლკი მ. გედევანიშვილის მეთაურობით ავუდგებით მლეთის მუხლებიან გზას და ავედით კაიშაურის პლატოზე. მშვენიერი ბუნება გადაგვეშალა თვალ წინ, სწორი ველი, ირგვლივ მწვანე მწვერვალებით გარშემორტყმული დიდხანს იქცევდა ჩვენს ყურადღებას. პოლკოვნიკი და მე ერთად მივდიოდით ცხენოსან მზვერავებთან, გავიარეთ კარგი მანძილი და როდესაც მივუახლოვდით წინა მთებს, რომლებიც გუდაურის სადგურის ხაზსა, დაგვიშინეს ყოველ მწვერვალებიდან ტყვია. უცბად მივაფარეთ ცხენები, მაგრამ მისაფარი აღარ იყო და გაუშვით მინდვრად. გავიგეთ მტრის მდებარეობა და საჭირო იყო განკარგულებების გაცემა. მე უთხარი პოლკოვნიკს, რათ წამოდით წინ, განა აქ არის თქვენი ადგილითქო? ვინ გასცემს, ბრძანებას ახლა? „არაფერია, წავალ უკანო“ და სწორედ წასვლა იყო ძნელი, რადგან გზა ჰქონდათ ნიშანში ამოღებული. ურჩიე გადარბენით წასულიყო ჯარებისკენ, თორემ მოახვედრებდნენ. ასეც მოიქცა, თუმცა ძალიან დაუშინეს, მაგრამ გადარჩა და უვნებლად მივიდა ჯარებთან, რომლებმაც არ იცოდა რა ეშნა. მტრის არტილერიამ სწორედ ზილო მიზანი და სადაც ამოჰყოფდა ქვევიდან ჩვენი ჯარი თავს, იქ ესროდა, ზოგი ყუმბარა მუხლების გზას გადაუარა და დააფრთხო ცხენები, რამაც [illegible] გამოიწვია რეზერვში. მივიდა რა ჯართან, უფროსმა გასცა განკარგულება, რომ პირველი ასეული წასულიყო მარჯვნით გასულიყო მარჯვენა მწვერვალზე, სადაც ციხის ნანგრევია იქიდან კი [illegible] მტრის მარცხენა ფრთისათვის, მეორე და მესამე ასეულები პარტიზანებით გაგზავნა პირდაპირ შეტევაზე, რომელსაც უნდა დაეკავა სოფ. ფასანაური და იქიდან სადგური გუდაური.

ორი „ვზვოდი“ მესამე ასეულისა სახალხო გვარდიის გაგზავნილ იქმნა ქვეითა ხევში თეთრ არაგვის პირზე რომელთაც ხრამით უნდა მოევლო მტრის მარჯვენა ფრთისათვის. პირადი თანხლებით გამოიყვანა გზა ტკეცილზე ზარბაზანი ვასაძის ვზვოდისა და უბრძანა ესროლა მტრის არტილერიისათვის, რომელიც იდგა გუდაურის სადგურის სახლთან. ორჯელ გასროლის შემდეგ მტრის არტილერია ჩაჩუმდა და სადღაც გაიპარა შემდეგ როგორც გადმოგვცეს გუდაურელებმა, თურმე იქვე გამსკდარა ყუმბარა და ზარბაზანი მოშლილა. მართლაც ვნახეთ ზარბაზნის ნადგომი და მის გვერდზე ყუმბარიდან ამოთხრილი მიწაც, მეორე და მესამე ასეულებმა წაიწიეს წინ დაიკავეს და მიუხედავად მტრის ცეცხლისა, დაიწყეს სადგურისკენ შეტევა, პირველი ასეულიც ავიდა მთაზე და დაჰყვა მარცხნით. 6 ზარბაზნმა გააჩაღა ცეცხლი, მესამე ასეული გვარდიელებისა გავიდა გაღმა ხრამზე, ძლიერ ძნელ სავალზე და დაიჭირა 16 ლეჩხუმელი ბოლშევიკი მტერმა იბრუნა პირი და გაიფანტა სხვა და სხვა მიმართულებებით. გამოედევნენ ჩვენი ასეულები და აგრეთვე მოტოციკლეტზე მოწყობილი ლუისის ტყვიის მფრქვეველი 18 საათზე ვიყავით უკვე გუდაურში, სადაც ხელთ ვიგდეთ რამოდენიმე ტყვე ოსი და მეგრელები. აქ აღსანიშნავია ის რომ ბოლშევიკებს გუდაურთან უნდოდათ ბრძოლის მოცემა მაგრამ ოსებმა კობის რაიონისამ, აიძულეს ისინი ბოლშევიკები ფიქრობდნენ ჯვარის გადასვლის გამაგრებას, რაც რასაკვირველია უკეთესი იქნებოდა მათთვის. ოსები ფიქრობდნენ, როგორც ეტყობათ, რომ ჯვარიდან მათი სოფლები ახლოს იყო და განადგურდებოდნენ. გუდაურის ბრძოლაში უკვე მათ ჩამოშორდათ მოხევენი და ქვედა სოფლელები. აქ იყვნენ მხოლოდ ოსები და იმერელ-მეგრელები, სომხებიც და აღარ ყოფილან ესენი ფასანაურის შემდეგ გაქცეულან, როდესაც მოუკალით მათ უფროსი პორ. აბრამიანცი. მზვერავები შესხდნენ ცხენებზე და გამოუდგნენ მტერს. მათ მიჰყვა მეორე ასეულიც, რომელიც ფეხდაფეხ მისდევდა მტერს. ყოველ მოსახვევში მტერი ჩერდებოდა და ცდილობდა შეჩერებას, მაგრამ ვისამეს ზარბაზანი და პორ. ჯღამაიას ტყვიის მფრქვეველი ფანტავდა მათ. აღსანიშნავია გმირობა მოტოციკლეტის ტყვიის მფრქვეველსა, რომელიც იჭრებოდა შუაგულში და მიუხედავად მკერდში მიღებულ მძიმე ჭრილობისა, კიდევ განაგრძობდა სროლას სანამ არ დაღამდა. მზვერავებმა და მეორე ასეულმა შეგვატყობინა, რომ მტერი გადავდევნეთ და რაღაც ძეგლი ჯვრიანა გავიარეთო. ჩვენ მივხვდით, რომ ეს არის ჯვარის გადასავალი სადაც მტერს შეეძლო კარგად გამაგრება, მაგრამ დაუღალავმა გაბედულმა დევნამ ჩვენი პარტიზანებისამ ვერ მოაკიდებინათ ფეხი და დასტოვეს უკანასკნელი სიმაგრე. ღამის ორ საათზე პოლკ. გედევანიშვილმა გაუძღვა ჯარსუ წინ და სამ საათზე და ოც წუთზე მიადგა სოფ. კობს. სწრაფად გავშალეთ პირველი და მეორე ასეული გზის იქით და აქეთ მხარეს. მზვერავები გაგზავნა ტრუსის ხეობისაკენ და გადვირბინეთ სოფელი. სოფელ კობში არვინ იყო და ვინც იყო ეძინათ. ეგერ-აგერ შეგვეჩეხენ იარაღით ხელში ოსები, რომლებიც არ გაჩერდნენ დაძახებაზე და დაიწყეს სროლა, ჩვენებმა გასცეს პასუხი თოფებით და ტყვიის მფრქვეველებით, ახმაურდა არე და გაიღო ფანჯრები საიდანაც შეშინებული ლანდები იცქირებოდნენ.

ერთ ფანჯრიდან ვიღაც რუსმა (ტეხნიკი ყოფილა) თავის ცოლით ცხვირსახოცის ქნევით დამიქნია თავი: еи Бош молодцы, молодцы“-ო მე ვუთხარი „доброе утро-თქვა და გაუდექი ჩემს გზას. პოლკოვნიკმა გასცა ბრძანება: „კავალერია წინო“ და როტმისტრი ჩახავას ესკადრონი ქარივით გამოეშურა, ვინც შეხვდა იარაღიანი მყისვე აკუწა და გაექანა ქალაქ გარეთ ყაზბეგისაკენ პოზიციის დასაკავებლად. კობელებს, როგორც თოვლი, ისე დავეცით თავზე, გამოძვრენ სოროებიდან დარჩენილი ოსებიც და დაგვიწყეს ლაქუცი, „ჩვენ ქართველები ვართ ერთი ვართ და სხ. ჩვენ ვუთხარით ჩვენ ერთია ქართველი და ოსითქო, ვინც გლახაა მას ვერჩითთქო. ტრუსოს ხევში მზვერავები შორს წავიდნენ, ოსებმა შეიტყუეს. ჩვენებმა დაუძახეს დაჰყარეთ იარაღიო. კარგიო და როდესაც მოვიდნენ ახლოს ესროლეს მუხანათურად და დაგვიჭრეს ორი ამხანაგი. ჩვენები იყვნენ რვა ისინი კი 40. დაიკავეს ჩვენებმა პოზიცია, და გასცეს საკადრისი პასუხი. კობში მყოფმა ოსებმა, როდესაც გაიგეს, რომ ტრუსოს ხევში სროლა არისო, შეგვეხვეწნენ, ჩვენ წავალთ დელეგატებათო და იმ ორიოდე გიჟებს ავყრით იარაღსო“, შეგვეხვეწნენ რადგან მათი ცოლშვილიც იქ ყოფილა გახიზნულნი. პოლკოვნიკმა დართო ნება და მართლაც შესწყდა და ჩვენები დაბრუნდნენ. ტელეგრაფის სადგურზე შევედით, აქ კიდევ მუშაობდა ტელეგრაფი ყაზბეგთან. იქიდან შევეკითხეთ ბოლშევიკებს მოდის მაშველი ჯარითქო, მათ გვიპასუხეს სამი ავტომობილი გამოვიდა ნახევარი საათი იქნება მას აქეთო, ზარბაზნებით და ტყვიისმფრქვეველებითო, გამაგრდითო. გეგეჭკორიც მოდისო. უფროსმა მყისვე გაგზავნა პირველი და მეორე ასეული წინ გზაში ჩასასაფრებლად, მაგრამ განვლო რამდენიმე ხანმა და არავინ მოდიოდა ავტომობილებით. ჯარმა ცოტათი მოატყუილა თვალი, ამასობაში მოვიდა გენერალი კონიევი და გვარდიაც არტილერიით. 16 საათზე მოგვესმა ყაზბეგიდან სროლის ხმა, მივხვდით რომ ჯულელის ბ კაპ. ფურცელაძის რაზმი გამოვიდა გუდამაყარის ხეობიდანთქო.

(შემდეგი იქნება).

გ. ქ—ძე.

მეგრელებისადმი მოწოდება

საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა მოხდა მეტად მძიმე პირობებში... ამ აქტის გამოცხადების დღეებში სრულიად გამოურკვეველი იყო ჩვენი **საერთაშორისო** მდგომარეობა... **შინაც** საქმეები აშეწილ დაწეწილი გვქონდა და, ამასთან ერთად, საჭირო და აუცილებელი შეიქნა **მართვა-გამგეობის** ძირიან-ფესვიანად გარდაქმნა, თანახმად დამოუკიდებლობის აქტის გამოცხადებისა...

ასეთ გართულებულ მდგომარეობაში მომქმედ მთავრობას, რასაკვირველია, ბევრი რამ დარჩა გასაკეთებელი. ამიტომ წარმოიშვა სხვა და სხვა კერძო საზოგადოებანი, რომელთაც მიზნად დაისახეს მთავრობის მძიმე მოვალეობის შემსუბუქება და მისი დახმარება. აი ეთი საზოგადოებანი არიან გურიის, რაჭა-ლეჩხუმის, დუშელთა და სხვა ამგვარი საზოგადოებანი. ამ საზოგადოებათა პირდაპირი დანიშნულებაა სურსათის მიწოდება და საექიმო-სასანიტარო დახმარება, იმ კუთხის მცხოვრებთათვის, რომელნიც განსაკუთრებულ მდგომარეობაში იმყოფებიან.

მართალია, სურსათის მიწოდება და საექიმო-სასანიტარო დახმარება სახელმწიფოს საქმეა, და მისი თემობრივად მოწყობა სრულიადაც საჭირო არ იყო, მაგრამ, პრაქტიკამ ასეთი საშუალება, ჯერ-ჯერობით მაინც, საჭიროდ სცნო; მით უმეტეს, რომ ყოველ კუთხის ადგილობრივი პირობების ცოდნა გაცილებით ადვილია ამავე კუთხის მკვიდრთა საზოგადოებათათვის, ვინემ საერთო ხასიათის ორგანიზაციისათვის. ამასთან, უნდა ვიფიქროთ, რომ შემდეგში ასეთი თემობრივი დამხმარე კომიტეტები უეჭველად შეერთდებიან და შეჰქმნიან ერთს მთლიან სრულიად საქართველოს დამხმარე კომიტეტს.

სამეგრელოს მკვიდრნო, აი, ასეთია ის მიზეზები და მოსაზრებანი, რომლებითაც ვხელმძღვანელობდით სამეგრელოს დამხმარე კომიტეტის შექმნის დროს. მისი დანიშნულება, რასაკვირველია, ის თივეა, როგორიც არის ზემო დასახელებულ კომიტეტებისა; მაშასადამე, საჭირო შეიქნა განსაცდელში ჩავარდნილ სამეგრელოს დახმარება ზნეობრივად და ნივთიერად. ამიტომაც მოწვეულ იქნა ტფილისში მცხოვრებ მეგრელთა კრება, რომელმაც ამოგვირჩია ხსენებულ კომიტეტში და დაგვავალა ამ საქმისათვის ნივთიერ წყაროს აღმოჩენა.

ამ შემთხვევაში ჩვენი მთავარი დამხმარე, რასაკვირველია, არის საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა, მაგრამ, ამასთან ერთად, საჭიროა ფართე საზოგადოების ამოძრავება და შემოწირულებათა შეგროვება, რათა პირნათლად იქნეს შესრულებული ჩვენი მოვალეობა სამეგრელოსა და საერთო სამშობლო საქართველოს წინაშე.

მეგრელებო, ნუ დაიშურებთ თქვენს წვლილს ამ ისტორიულ ჟამს! იცოდეთ, რომ თქვენი თუნდ მცირედი დახმარებით უდიდესს საქმეს აკეთებთ!.. იცოდეთ, ამით თქვენ იხსნით ანარქიისაგან საკუთარს კუთხეს და შეუნარჩუნებთ დამოუკიდებლობას ჩვენს ტურფა სამშობლოს!..

ვისაც სწამს საკუთარი მხარე და შესწევს გონიერება დამოუკიდებელ დემოკრატიულ საქართველოს დაფასებისა, იგი, განურჩევლად პოლიტიკური მიმართულებისა, არ დაიშურებს თავის წვლილის გაღებას სამეგრელოს დამხმარე კომიტეტი სასარგებლოდ...

შემოწირულებებს მიიღებს კომიტეტის ხაზინადარი — ქ. **ნადეჟდა ჯინორიას ასული შალამბერიძისა**. საკუთარ ბინაზე, პეტროგრადის ქ. № 7. ტელეფონის № 3—69.

—

P. S. ყოველგვარ გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად—საჭიროდ ვცანით გამოვაცხადოთ ვინაობა იმ პირთა, რომელნიც შედიან **სამეგრელოს დამხმარე მთავარ კომიტეტში** და, რომელთაც, ხაზინადართან ერთად, შეუძლიათ შემოწირულებების მიღება; ესენი არიან ყველა პარტიის წარმომადგენელნი და უპარტიონიც—სახელდობრ: თავმჯდომარე დიმიტრი ხოშტარია (დუტუ მეგრელი) (პიროვნულად, უპარტიო); წევრები: სოც.-დემოკრატები გრიგოლ ივანეს ძე ჩოჩია, ივანე პეტრეს ძე მზარეულია და ფილიპე უშანგის ძე ჯალაღონია, სოც. ფედერალისტები კლიმენტი ბესარიონის ძე ცომაია და პლატონ კორძაია; სოც. რევ. პროკოფი ესტატეს ძე სურმავა, ნაც.-დემოკრატი—ევგენი ლუკას ძე ექ. შალამბერიძე; რადიკალ-დემოკრატი დავით გიორგის ძე ჩიქოვანი; პერსონალურად (კოოპტაციით); ქ. ნადეჟდა ჯინორიას ასული შალამბერიძისა, ქ. მესადორა თურქიას ასული ხოშტარიასი, კაპიტონ გიორგის ძე მეუნარგია, კ. ბ. ნორაკიძე, აკაკი პეტრეს ძე სიგუა, ნოე ზურაბის ძე ბოკუჩავა, ვლადიმერ ჯინორია, დიომიდე თოფურიძე, აკაკი ხოშტარია და თეიმურაზ მელია.

სამეგრელოს დამხმარე მთავარი კომიტეტი.

საგანგებო კომისიის დადგენილება სალახების შესახებ

1918 წ. ივლისის 26-ს მოხდა საგანგებო სხდომა ტფილისის ქალაქის სალახის მოსამსახურეთა მოთხოვნილებების განსახილველად, რომელთაც შესწყვიტეს მუშაობა ივლისის 23 და 24 განმავლობაში.

განსახილველი იყო საბჭოს მიერ მაისის 20-ს დამტკიცებული კითხვა ქალ. მოსამსახურეთა ძე-5 სამხედრო დამატების (120 მ.) საბოლოოდ გაუქმების შესახებ. გამოირკვა, რომ საბჭოს აღნიშნული დადგენილება ბუნდოვანობის გამო შეცდომით იყო მიმართული სასალახოს მოსამსახურეთა მიმართ, მიუხედავად ამისა მათზე ჯამაგირთან ერთად გავრცელებული იქმნა დამატებანთა 120 მან. ამ რიგად სასალახოს მოსამსახურენი ღებულობდნენ 367 მანეთამდე. როდესაც ქალაქ. თვითმართველობამ მოახდინა განკარგულება შეეწყვიტად უკახონო ჯამაგირის გაცემა და დაებრუნათ ზედმეტად მიღებული ფული, მოსამსახურეები ცუდ მდგომარეობაში ჩავარდნენ და ორი დღით შესწყვიტეს მუშაობა. კომისიამ, განიხილა რა მათი შემცდარი ნაბიჯი, და აღიარა რომ მათ უნდა დაეჭიროთ ჯამაგირიდგან გაფიცული დღეების სამუშაო ხელფასი, დაინახა შემდეგი:

ეხლა არ არის შესაძლებელი მოსამსახურეთა ჯამაგირის 300 მან. მიცემისა ამასთანავე შეუძლებელია გამორიცხვა ზედმეტად მიღებულის 120 მანეთისა. მიიღო რა მხედველობაში, რომ მოსამსახურეთ უხდებათ მუშაობა მძიმე პირობებში და რომ მათ უხდებათ ფულის ხარჯვაც და დროს მიმოსვლაში დაკარგვაც კომისიამ დაადგინა დასტოვოს ჯამაგირად 365 მ ზედმეტად მიღებული ფულის გამოურიცხავად.

გამომცემელი
სამსონ ფირცხალავა
რწმუნებული მთავარი კომიტეტისა.

ექიმი ი. დ. **ჯაფარიძე** შინაგანის, ყურის, ყელის და ცხვირის სნეულებანი ავადმყოფებს მიიღებს დილით 11—1 ს საღამოს 5—7 ს მადათოვის ქ. № 7 ტელეფონი 17—49. 1153

ექიმი გ. მ. **მუხაძე** კოჯორში გაემგზავრა და აქ ავადმყოფების მიღება 1 აგვისტომდე შეჩერებულია 1030

ექიმი ე. ლ. **შალამბერიძე** იღებს საბებიო და საშვილოსნოს ავადმყოფთ, საღამოს 5—7 ს. მისამართი პეტროგრადის ქ. № 7. 1027

ექიმი ლ. ურაშაძე [illegible] დღე შინაგან და ბავშვ[illegible] ლებიან ავადმყოფთ დილის 11—2 ს[illegible] ღამოთი 5—8 საათამდე. პავლოვის № 7. 23[illegible]

ექიმი [illegible] შარდე ორგანოების, სიფილისის (შეშხ[illegible] ნება 606—914) და კანის ავადმყოფ[illegible] დილით 9—12 ს. და საღამოთი 5—[illegible] ქალების მიღება 12—1 ს. კვირაობით [illegible] ლოდ დილით. მიხაილოვის შესახვევი [illegible] ტუმრო „ნოეს“ პირდაპირ № 8. 450

ექიმი ვ. **მუსხელიშვილი** იღებს ავა[illegible] მყოფთ დილის 12—2 საათ. [illegible] რლანოვის ქ. № 6.

ექიმი **ქბილისა კონსტანტინე არდაზიანი** განაახლა ავადმყოფ[illegible] მიღება 11—2 საათამდის. მელიქოვის [illegible] ჩა № 11 ექიმი არდაზიანის ბინა. 1219

ექიმი ნ. ი. **მახვილაძე** იღებს სპე[illegible] ლურად მალარიით (ციება) მისი შედეგებით დასნეულებულთ, სისხ[illegible] ნაკლებობით, გულისა, ფილტვისა, ქ[illegible] ბით და სხვ. შინაგან სნეულებით ა[illegible] მყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5—7 ს. ე[illegible] ქტრიზაცია და მასსაჟი. მისამართი მოს[illegible] ვის ქ. № 11. 426

ექიმი კ. **ტყეშელაშვილი** ლებულ[illegible] ავადმყოფებს ვენერიულ, სა[illegible] რდე და სქესო მილის სნეულებანი, სი[illegible] ლისი (606 და 914) შეშხაპუნება). სა[illegible] მოობით $5^1/_2$—7 საათ. ყოველ დღე გარ[illegible] კვირისა კერძო სამკურნალო მიხაილოვ[illegible] პროსპექტი № 167. 200

ექიმი დ. ვ. **ჯავახიშვილი** იღ[illegible] შინაგან და ბავშვთა სნეულებებ[illegible] ავადმყოფთ, ყოველ დღე, კვირის გარ[illegible] საღამოს 5—7 საათამდე, გუნიბის ქუ[illegible] № 41. ტელეფ. 14—09. 105

ექიმი **პავლე არდაზიანი** დაბრუნდ[illegible] იღებს ბავშვთა და შინაგან ავა[illegible] მყოფთ, დილის 8—9 ს. და საღ. 4—6 [illegible] მელიქოვის ქ. 12, 9 უბანი. 100

ექიმი შ. ა. **მიქელაძე** მიიღებს შინა[illegible] გან და ბავშვთა სნეულებიან ავად[illegible] მყოფთ ყოველ-დღე საღამოს 6—7 საათამ[illegible] დე, მიხეილის პროსპექტი № 117.

კერძო მიხეილის სამკურნალო მუდმივი ლოგინებით.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 10 საათიდან. მიხეილის პროსპექტი, 167. 747

მედიცინის დოქტორი მიუნხენის უნივერსიტეტისა ნ. ლ. ფურიაშვილი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე 12—2 შუადღ. და 4—5 საღ. შინაგანი, ბავშვებისა, საბებიო და საშვილოსნოს სნეულებანი. ნიკოლოზის ქუჩა № 7. ნიშნოვოვის აფთიაქის გვერდით. 624

თვალის სამკურნალო მუდმივი საწოლით ექიმ დოხნინისა

რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში ასისტენტად იყო ვენასა და პარიზში თვალის კლინიკებში. თვალით ავადმყოფნი მიიღებიან დილის 9—1 საათამდე და საღამოს 4—7 ს. მიხეილის პროსპ. № 141 (აპოლოს კინო-თეატრის მახლობლად). მძიმე და საოპერაციო ავადმყოფები სრული პანსიონითაც მიიღებიან. 620

ექიმ ნავასარდიანის პირველი კერძო სამკურნალო

(დაარსებულია 1880 წელს)

ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ ყოველ დღე (გარდა კვირისა) დილით:

„606“ და „914“ 11—12 ს.

ბ. ა. ნავასარდიანი—11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილის. ავადმყ.)

ე. ი. მაშნერი: 9—10 ს. ქალებისა და საშარდისა.

ბ. გ. აგასაროვი: $9^1/_2$—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.

ავეტისიანი—კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს $11^1/_2$ ს.

მ. მ. ბენიამოვიჩი: 10—12 ს. ყურისა, ყელისა და ცხვირის სნეულებანი.

ხ. გ. ავეტისიანი—9—11 საკუთრი[illegible] ბავშვთა ავადმყ.

ი. ი. ტერ-გრიგორიანცი: 1—2 ს. შ[illegible] ნაგანი.

საღამოთი:

ა. ნ. ისაკიანი: 6—7 ს. ქალური ავა[illegible] მყოფობანი და ქირურგიული.

რჩევა-დარიგება 1 მან, ხელმოკლეთათვ[illegible] უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციებ[illegible] მორიგებით.

სამკურნალოს დირექტორი მედიცინ[illegible] დოქტორი ა. **ნავასარდიანი**. 1019

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„სახალხო საქმე“

ღირს: თვით 8 მან., ნომერი ღირს პროვინციასა და ტფილისში 40 კაპ., რკინის გზის სადგურებზე 50 კ., განცხადება: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვ. 50 კაპ., უკანასკნელ გვ. 40 კაპ. სამგლოვიარო განცხადება 15 მან. ხელის მოწერა და განცხადება მიიღება რედაქციის კანტორაში ყოველ დღე დილის 9—3 საათამდე, სასახლის ქუჩა, № 6, ფოსტის ყუთი 190, ტელეფონი 12—29.